

Η

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΣΩΤΗ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΑΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9, 11

KURT WEILL & BERTOLT
BRECHT: ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΙΑ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΟΥΣ ΠΑΡΙΕΣ
// ΣΕΛΙΔΑ 5

Γ. ΚΟΡΔΟΜΕΝΙΔΗΣ:
ΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
// ΣΕΛΙΔΕΣ 12-13

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ

« ΗΔΥΦΩΝΟ »

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

03.04.2016

www.simerini.com.cy

η σήμερηνη

*Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να
υπάρχουμε κάπως αναπνευστικά δυστυχημένοι* ☺ Νίκος Καρούζος

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

όπως μας αξίζει

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Μία «άνωνυμη» ρεμπέτικη τριάδα

Τρεις σοβαροί οργανοπαίκτες του ρεμπέτικου τραγουδιού, οι Σταύρος Κυριακίδης, Χρίστος Πέτρου και Γιώργος Παόττος, κοσμούν με τις νέες και τις ιδιαίτερες φωνές τους τις νύχτες της παλιάς Λευκωσίας

Η Αγάπη είναι ένας Σκύλος στον Παράδεισο

Όταν χτίζεις, με συνέπεια και μεράκι και νουνέχεια το οχυρό σου, δεν σημαίνει ότι αμύνεσαι, σημαίνει ότι γίνεσαι άξιος των αξιών σου, σημαίνει ότι καταλαβαίνεις πια την ποίηση που σπαρταράει, θετικά και θελκτικά

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1 Αφιέρωμα στον Μίκη Θεοδωράκη

Η Πολιτιστική Κίνηση Λεμεσού ΕΠΙΛΟΓΗ παρουσιάζει ένα αφιέρωμα στον μεγάλο μουσικοσυνθέτη με τέσσερις σολίστες, τη συμμετοχή της Μικτής και της Παιδικής χορωδίας της ΕΠΙΛΟΓΗΣ και δεκαμελή ορχήστρα. Σήμερα Κυριακή, 20:30, στο Θέατρο Ριάλτο.

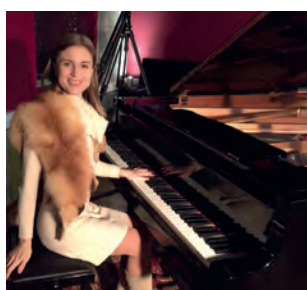
2 Αλέξανδρος Γ. Μιχαλίδης

Την Τρίτη, 5 Απριλίου, στις 7.30 μ.μ. ανοίγει στην Γκαλερί Γκλόρια η νέα έκθεση ζωγραφικής του Αλέξανδρου Γ. Μιχαλίδη και θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 23 Απριλίου. Περισσότερες πληροφορίες: 22762605.

3 Κάλεσμα των Μουσών

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ανακοινώνει ότι την Τετάρτη, 6 Απριλίου, και ώρες 18.00 - 20.00, διοργανώνεται στο Κυπριακό Μουσείο η μουσική εκδήλωση «Κάλεσμα των Μουσών» σε συνεργασία με την Ομάδα SEIKILO.

4 Συναυλία Κλασικής Μουσικής

Η συναυλία της γνωστής Ρωσίδας πιανίστριας Τατιάνα Στούπακ θα πραγματοποιηθεί στη Λεμεσό την Παρασκευή, 8 Απριλίου, στις 8 μ.μ. στον Τεχνικό χώρο της ΕΘΑΑ. Θα παρουσιάσει έργα για πιάνο και επίσης θα συνοδεύσει σε διάφορα τραγούδια τον γνωστό Κύπριο τενόρο Μάριο Χαραλάμπους.

Θέατρο // Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ

Ήμουν η Λυσιστράτη

Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ παρουσιάζει σε παγκύπρια πρώτη το «Ήμουν η Λυσιστράτη», ένα κείμενο για τη σκηνή του Αντώνη Γεωργίου, σε σκηνοθεσία Λούκα Βαλέβσκι για 12 παραστάσεις σε Λεμεσό και Λευκωσία.

Σε αυτό το αδημοσίευτο ακόμα κείμενο, ο συγγραφέας -με αναφορές στην αρχαία κωμωδία και σε σύγχρονα κείμενα- χρησιμοποιώντας αποσπασματική γραφή και έντονες εικόνες από την επικαιρότητα, μεταφέρει τη Λυσιστράτη στο σήμερα. Η Λυσιστράτη, ανήμπορη, έχει χάσει τα όπλα της. Επανέρχεται με τη συνειδητοποίηση της αποτυχίας της να σταματήσει τους σκοτωμούς, τον θάνατο και όλο τον πόνο του πολέμου, ενώ βιώνει τη ματαιότητα. Γίνεται κριτική, σκληρή με τον εαυτό της, τους αγαπημένους της, με τον έρωτα και την ίδια τη ζωή. Ασχήμια, βία, θάνατος αυτές είναι οι ειδήσεις, η Ιστορία επαναλαμβάνεται.

Οι συντελεστές της παράστασης δίνουν έμφαση στο περιεχόμενο των ιδίων των λέξεων του κειμένου και στη δυναμική του λόγου. Το περιβάλλον είναι αφαιρετικό και δεν προσδιορίζεται χρονικά - οι χώροι του πρώην πολυκαταστήματος Ε&S Ανεξαρτησίας στη Λεμεσό και του Θεάτρου Δέντρο στη Λευκωσία υποστηρίζουν αυτή την επιλογή, ενώ οι τέσσερις ηθοποιοί -Μαρίνα Μανδρή, Άντρια Ζένιου, Έλενα Καλλινίκου και Μαρίνα Μακρή- εναλλάσσονται στον ρόλο της Λυσιστράτης και της Μυρίνης. Ο λόγος και κίνηση είναι διαρκώς σε μια πάλη αποστασιοποίησης από τις εικόνες του κειμένου.

Συντελεστές:

Σκηνοθεσία: Λούκας Βαλέβσκι, Συγγραφέας: Αντώνης Γεωργίου, Δραματουργία/ Βοηθός Σκηνοθέτη: Κωνσταντίνος Τσιώλης, Κίνηση: Αριάνα Μαρκουλίδου, Εικαστική επιμέλεια/ φωτογραφίες: Μιχάλης Παπαμιχαήλ, Κοστού-

μα: Μυρτώ Σαρμά, Ηθοποιοί: Μαρίνα Μανδρή, Άντρια Ζένιου, Έλενα Καλλινίκου και Μαρίνα Μακρή, Γραφιστική: Άντρεα Χριστοφόρου, Υπεύθυνη παραγωγής: Έλενα Αγαθοκλέους. Παραγωγή: Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ

Παραστάσεις:

Πέμπτη, 7 Απριλίου 2016 (πρεμιέρα) 8, 9, 13, 14, 15, 16 Απριλίου και 4, 5 Μαΐου
Πρώην πολυκατάστημα Ε&S Ανεξαρτησίας Λεμεσός, 1ος όροφος (πρώην ανδρικό τμήμα). Είσοδος επί της οδού Θράκης 22, 23 και 24 Απριλίου
Θέατρο Δέντρο, Λευκωσία

Πληροφορίες:

Έναρξη παραστάσεων: 20:30
Είσοδος: €10 και €8 (μειωμένο)
Πληροφορίες/ κρατήσεις: 97604256 και 99985232
www.mitos.org.cy

Ιδιοκτήτρια: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Πάνης Ζελανιάς Λογγίνος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρίστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopolosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Σινεμά: «Η Νοσταλγία»

Παρουσίαση: Νοσταλγικές ταινίες μιάς ταξιδεύουσας στη χρυσή εποχή της αθωότητας, στην προπολεμική Ιταλία και στην Αμερική πριν από το τραύμα του Βιετνάμ/

«Νίτσα»

Η «Νίτσα» βασίζεται στη ζωή της Νίτσας Χατζηγεωργίου, αγωνίστριας της ΕΟΚΑ, η οποία βρέθηκε νεκρή το 1968 σε ηλικία 37 χρονών

Τάσος Στυλιανού:

Τα ηχοτοπία, η αύρα, η ουσία που ρέει ακούγοντας έργα του συνθέτη διεισδύουν στον πυρήνα της απόλυτης δημιουργίας και προσήλωσης στον «Σκοπό» ενός αυθεντικού «εραστή» της Ευτέρπης και της Αοιδής

Θέατρο // Fresh Target Theatre Ensemble και Στάγδην Βραδέως

«Νίτσα» του Γιώργου Τριλλίδη

Η Fresh Target Theatre Ensemble και η Στάγδην Βραδέως παρουσιάζουν σε παγκύπρια πρώτη το έργο του Γιώργου Τριλλίδη «Νίτσα», σε σκηνοθεσία Πάρι Ερωτοκρίτου. Η «Νίτσα» βασίζεται στη ζωή της Νίτσας Χατζηγεωργίου, αγωνίστριας της ΕΟΚΑ, η οποία βρέθηκε νεκρή το 1968 σε ηλικία 37 χρονών. Ωστόσο, το θεατρικό δεν επιθυμεί να καταπαστεί διεξοδικά ούτε με τα ανδραγαθήματα της πρωταγωνίστριας κατά τη διάρκεια του Αγώνα (ή με τα βασανιστήρια που υπέστη από τους Άγγλους) ούτε με τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπισε μετά την Ανεξαρτησία - ούτε καν με τις αντικρουόμενες εκδοχές του θανάτου της. Στόχος της δημιουργικής ομάδας είναι να διερευνήσει και να αποτυπώσει το εσωτερικό τοπίο ενός ανθρώπου - μιας γυναίκας συγκεκριμένα - που βρίσκεται, λόγω συγκυριών, συνθηκών ή επιλογών, στο περιθώριο. Πρόκειται ουσιαστικά για τον τελευταίο απολογισμό ενός ατόμου που ενώ φλερτάρει με την τρέλα, έχει ταυτόχρονα μια κάποια συνειδητοποίηση της πραγματικότητας.

Η θέση της γυναίκας λίγο πριν και λίγο μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, η εμπειρία της ανόδου και της πτώσης, τα όρια της λογικής και τα σύνορά της με το φανταστικό, το όνειρο και η συντριβή του, η φθορά και η μοναχικότητα, ο εξοστρακισμός και η χλεύη, το τίμημα της ελευθερίας της βούλησης σ' έναν ανελεύθερο κόσμο, είναι θέματα που επιχειρούν να αναδείξουν τόσο το κείμενο όσο και η δημιουργική ανάπλασή του. Κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την εποχή που διαδραματίζεται το έργο μέχρι σήμερα, πόσο έχει μετατοπιστεί ο τρόπος με τον οποίο τοποθετούμαστε απέναντι στη γυναίκα, απέναντι στο αντισυμβατικό, στο διαφορετικό; Πώς στεκόμαστε σήμερα αντίκρου σε ό,τι τσακίζει τις πεποιθήσεις μας, σε ό,τι κοντράρει τις αξίες μας, σε ό,τι υπερβαίνει τις αν(τι)οχές μας;

Συντελεστές: Σκηνοθεσία: Πάρις Ερωτοκρίτου, **Σκηνικά:** Γιώργος Γιάννου, **Κοστούμια:** Ρέα Ολυμπία, **Κίνηση:** Παναγιώτης Τοφής, **Μουσική Διδασκαλία:** Βίκυ Αναστασίου, **Σχεδιασμός ήχου:**

Γιάννης Χριστοφίδης, Συνεργάτης Σκηνοθέτης: Μαρία Καρολίδου, **Σχεδιασμός Φωτισμού:** Alexander Jotovic, **Οργάνωση Παραγωγής:** Γιώργος Μ. Ιωάννου, Γιάννης Γαβριηλίδης, Μάριος Πετρόνδας,

Συντονισμός Παραγωγής: Αναστασία Προκόπη Τάκη, **Οπτική Επικοινωνία:** Δημήτρης Σωτηρίου, **Παραγωγή:** Fresh Target Theatre Ensemble, Στάγδην Βραδέως

Ερμηνεύουν: Νίκη Δραγούμη, Παναγιώτα Παπαγεωργίου

Συμμετέχουν: Νάγια Αναστασιάδου, Αντρία Αυγουστή, Μαρία Βασιλείου, Εύρη Δημητρίου, Χριστίνα Δημητρίου, Ελπίδα Καρυσπούλη, Κωνσταντίνος

Μενοίκου, Λίνα Μικελλίδου, Δήμητρα Χατζηγιάννη

Χώρος: Σπούντικ, Αντωνάκη Ζαχαρίου 4Α, Βιοτεχνική Δήμου Λευκωσίας (πλησίον κυκλικού κόμβου Bata, Διαχρονικής και Nicosia Flea Market)

Παραστάσεις

3, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16 Απριλίου
Επίσημη πρεμιέρα: Παρασκευή, 8 Απριλίου

Ώρα έναρξης στις 20:00, Διάρκεια: 70' **Κρατήσεις / Πληροφορίες:** 70007027 **Καθημερινά** 9:30 - 13:00 και 14:00 - 18:00

Εισιτήρια προς 12/10 ευρώ (μειωμένο) **Website:** www.fresh-target.com

Εκδήλωση // «Ελλάδα - Κύπρος - Ρωσία»

Η Ρωσική Πρεσβεία στην Κυπριακή Δημοκρατία, το Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και η Ελληνική Πρεσβεία στην Κυπριακή Δημοκρατία με την υποστήριξη της Δικηγορικής Εταιρείας Χριστόδουλος Γ. Βασιλειάδης & Σία ΔΕΠΕ διοργανώνουν εκδήλωση με αφορμή το πολιτιστικό έτος Ρωσίας-Ελλάδας 2016, με θέμα: «Ελλάδα-Κύπρος-Ρωσία: Πολιτιστικές Σχέσεις βαθιά ριζωμένες στην ιστορία των αιώνων». Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη, 7 Απριλίου και ώρα 7:45 μ.μ. στο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου. Κύριος ομιλητής στην

εκδήλωση θα είναι ο Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονες Ελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου Δρ Πέτρος Παπαπολυβίου. Το φωνητικό σύνολο του αθλητικού σωματείου «Aphs» Λεμεσού, η Φωτεινή Δάρρα αλλά και η καλλιτεχνική ομάδα της Academy of Russian Cadets θα πλαισιώσουν καλλιτεχνικά τους εορτασμούς. **Χορηγοί:** Τράπεζα Κύπρου, Russian Commercial Bank, Eurobank Cyprus, Ελληνική Τράπεζα, Τηλεοπτικός Σταθμός SIGMA, Ράδιο Πρώτο, Εφημερίδα Η Σημερινή, ο Φιλελεύθερος, Αλήθεια.

Εικαστικά // Το ξύπνημα της Φύσης

Η έκθεση αυτή είναι η δεύτερη μιας τριλογίας. Διάφορα τοπία της κυπριακής υπαίθρου διαλέχθηκαν για να ενσωματώσουν τη λέξη-κλειδί που αντιπροσωπεύει ο κάθε πίνακας. Μέσω του παντρέματος εικόνων-λέξης, ο Κωνσταντίνος Αβραάμ ελπίζει να αφυπνίσει την πραγματική Φύση του θεατή, ή τουλάχιστον να την ερεθίσει μερικώς. Τα εγκαίνια

της έκθεσης θα τελεστούν από την ευρωβουλευτή Δρα Ελένη Θεοχάρους σήμερα Κυριακή, 3 Απριλίου και ώρα 7:30 μ.μ. στη Μεσαιωνική Αίθουσα «Καστελιώτισσα» (κοντά στην Πύλη Πάφου) στη Λευκωσία. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή από σήμερα (18:30-22:00) μέχρι και την 7η Απριλίου, ημέρα Πέμπτη (10:30-20:30).

Θέατρο // Οκτώ Γυναίκες κατηγορούνται

Το θέατρο «Διόνυσος» ανεβάζει τη μαύρη κωμωδία μυστηρίου «Οκτώ γυναίκες κατηγορούνται» του Ρομπέρ Τομά, σε σκηνοθεσία Χρήστου Γιάνκου. Το εν λόγω έργο του Ρομπέρ Τομά έχει σημειώσει και εξακολουθεί να σημειώνει παγκόσμια θεατρική επιτυχία λόγω της ποιότητας του γραφής και της δυναμικότητας του θεματός του. Διαθέτει συναρπαστική πλοκή, φτιαγμένη με αλληπάλληλα ευρήματα. Η εξέλιξη του έργου διεξάγεται με πρόσωπα πειστικά, αληθινά, που με τις συνεχείς αποκαλύψεις των συγκρούσεών τους κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή μέχρι το τέλος. Η πλοκή: Σε μια απομονωμένη εξοχική κατοικία, κάπου έξω από το Παρίσι, κάποια χιονισμένη μέρα, οκτώ γυναίκες (πεθερά, σύζυγος, κουνιάδα, αδερφή, δύο κόρες, καμαριέρα και υπηρέτρια) ανακαλύπτουν τον μονα-

δικό άντρα του σπιτιού νεκρό, μ' ένα μαχαίρι καρφωμένο στην πλάτη του. Αποκλεισμένες από τον υπόλοιπο κόσμο, λόγω καιρικών συνθηκών, προσπαθούν να ανακαλύψουν ποια από αυτές, πιθανόν, να είχε κίνητρο να διαπράξει ένα τέτοιο φόνο. Οι εξελίξεις είναι καταγιστικές, καθώς η κάθε μια έχει το δικό της κίνητρο για τον φόνο. Αλληλοκατηγορούνται παίζοντας κρυφτό με το παρελθόν, κρύβοντας ένοχα μυστικά σε ένα μοναδικό παιχνίδι μυστηρίου και κωμικών καταστάσεων, που οδηγεί σε αποκαλύψεις και ανάξηση πληγών που δεν έκλεισαν ποτέ... Μέσα σε λίγες ώρες καταστρέφουν ό,τι με τόσο κόπο έχυζαν για χρόνια, δηλαδή μια ζωή ιδεατή, μια ζωή ψεύτικη. Στην προσπάθειά τους να βρουν τον δολοφόνο, βρίσκουν τελικά τους εαυτούς τους. Πέμπτη, 7 Απριλίου, στις 20:30, Διαγόρου 29, Λευκωσία.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Τάσος Στυλιανού: «Ένας συνθέτης του καιρού μας»

Παρουσίαση // Οι Έλληνες Κύπριοι δημιουργοί της σύγχρονης σοβαρής μουσικής διαπρέπουν στο εξωτερικό και αγωνίζονται στο εσωτερικό για την ουσιαστική καλλιέργεια του Ήχου... «εις ώτα μη ακουόντων»

Τον κύριο Στυλιανού τον γνώρισα, σχεδόν πριν από μια δεκαετία, ίσως και παραπάνω, σ' ένα μπαρ της παλιάς πόλης της Λευκωσίας όπου έπαιζε tzaaz κιθάρα με ένα σχήμα του σαξοφωνίστα Χάρη Ιωάννου. Μετά το τέλος του session, του συστήθηκα και πάσαμε την κουβέντα εστιάζοντας στον μεγάλο κιθαρίστα του tzaaz ιδιώματος Kenny Burrell, μια και το παίξιμό του μου θύμιζε τη μαγεία των ήχων του προαναφερθέντος Αμερικανού μουσικού.

Έκτοτε παρακολουθούσα συχνά-πυκνά τις εμφανίσεις του διαπιστώνοντας, σταδιακά, πως δεν έχω μόνο την τύχη και την τιμή να ακούω και να συναναστρέφομαι έναν βιρτουόζο κιθαρίστα της tzaaz και πέρα από αυτήν, αλλά έναν σοβαρό συνθέτη του καιρού μας... αντάξιο ενός Ξενάκη ή ενός Χρήστου (συνθέτες σύγχρονης κλασικής μουσικής που αγαπώ), κι αυτό δεν γράφεται με κανένα ίχνος υπερβολής.

Ένας συνθέτης της πρωτοπορίας

Απερίφραστα, ο κύριος Στυλιανού είναι ο κύριος εκπρόσωπος της σύγχρονης σοβαρής-κλασικής κυπριακής μουσικής, αν και τον περιορίζω γεωγραφικά κι αυτό, ίσως, τον αδικεί μια κι όπως θα διαβάσετε παρακάτω (στο σύντομο βιογραφικό) ο συνθέτης είναι όχι μόνο αναγνωρισμένος και καταξιωμένος, αλλά θεωρείται και πρωτοπόρος σ' αυτό που έχει δημιουργήσει και δημιουργεί, στη σκληρότητα του ανταγωνισμού -σε τέτοιο μουσικό επίπεδο, που αναφερόμαστε τόσο των ΗΠΑ όσο και της Ευρώπης.

Δεν θα σας κουράσω αναφερόμενος και ξεκλειδώνοντας με μουσικολογικούς όρους στη/τη μουσική του Τάσου Στυλιανού. Είμαι σίγουρος πως ούτε ο συνθέτης θα το ήθελε αυτό. Θα αρκεστώ να γράψω πως τα ηχοτοπία, η αύρα, η ουσία που ρέει ακούγοντας έργα του συνθέτη διεισδύει στον πυρήνα της απόλυτης δημιουργίας και προσήλωσής στον «Σκοπό» ενός αυθεντικού «εραστή» της Ευτέρπης (αρχαία μούσα της μουσικής και της λυρικής ποιήσεως) και της Αοιδής (αρχαιότερη Ελικοκωνιάδα μούσα του τραγουδιού).

Ένα κείμενο

Παραθέτω ένα κείμενο του συνθέτη, με την άδειά του, όπως έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του (ανάμεσα σε άλλα κείμενα περί μουσικής και όχι μόνο), όπου και παραπέμπω τον φιλόμουσο αναγνώστη για να ακούσει και δείγματα συνθέσεων-έργων του Τάσου Στυλιανού (www.stylianosoutasos.com):

Κυπριακή Μουσική: «Εξώγεννα στοιχεία ρημάζουν καθημερινά τις ήδη μειωμένες μας αντιστάσεις. Σχεδόν κανείς δεν θέλει να διαγράψει την προσωπική του αξία, αλλά ταυτόχρονα ούτε και

Φωτογραφίες: Νίκος Φιλίππου

την προσφέρει. Εντούτοις, τα αρχαιοφύτητα μελωδικά στοιχεία ταυτότητας, που μας έχουν παρακαταθέσει οι πατεράδες και οι παππούδες μας, παραμένουν δουλοπρεπώς και οικιοθελώς ξένα. Παρ' όλα αυτά, εκρίζας και εκφύσεως θα παραμείνουν, έστω και σε ρυθμό τεσσάρων τετάρτων -κοινώς, common time- αλησμόνητα και απροσπέραστα. Ό,τι κι αν κάνουμε, όσα κι αν μάθουμε, "Αυτοί" είναι που μέσα από το συμπαντικό διαδίκτυο θα μας αναγεννούν.

»Ο κυπριακός ήχος, η συνέχεια, το πνεύμα και η αναγκαιότητα ύπαρξής του, δεν μπορεί να μην αφήνεται να περάσει εντός. Ακόμα και μέσα στα αμέτρητα "χαμηλά" και "υψηλά" ιδρύματα καλών τεχνών που ενσαρκώνει ο τόπος, δηλώνει υποσκιασμένος, αφού παρακάμπεται από τις διγλώσσες και ιδρυματοποιημένες παραδόσεις "μουσικών" δι-αλέξεων. Μιλούν, και καλώς πράττουν να μιλούν, για τη μουσική των Μπετόβεν, Στραβίνσκι, για ήχους tzaaz, ροκ, μπλουζ κ.ά., αλλά δεν καταλαβαίνω... "γιατί" δεν μιλάνε και για τη δική μας, ενδογενή, μουσική δημιουργία. Μήπως είναι τελικά δυνατόν να αγνοούν, έστω και την ψευδαίσθηση, πως μπορεί να

είναι πιθανή η μουσική διαιώνιση στο αφοροδίσιμο νησί; Μήπως οι ειδήμονες λησμονούν και δεν αντιλαμβάνονται ότι είναι μέσα από τον υπέρμετρο χορό του έρωτα που επέρχεται η ανθόλουστη κωσφορία της Μούσας; Μούσας, που αν δεν υποστεί μαρτυρικά το πλήγμα της εκτρώσεως, από την ανελέητη εξάντληση που θα της επιφέρουν τα στενόχωρα κέντρα επεξεργασμένων πληροφοριών, τότε, τελετουργικά, θα διανθίσει το είδος και θα περιλούσει, με τους πανέμορφους πονόπλους της γέννας της, τη ζωή του μέλλοντος.

Το μείγμα έχει διογκωθεί, με αποτέλεσμα να ξεχειλίζει και να διασκορπίζεται ανελέητα στο πουθενά. Έχει γίνει πιάτο με γερμανικό λουκάνικο, ωμό ψάρι και σπιγάδο γκούλας. Κι όλα αυτά, όχι εξ ανάγκης για μια καινούργια διαλεκτική μορφή έκφρασης, αλλά για χάρη του μείγματος. Παρ' όλα αυτά, η Κυπριακή Μουσική στέκεται -είτε μέσα από τον ΣΟΒΑΡΟ λαουτάρη, είτε μέσα από τον νέο ΚΥΠΡΙΟ δημιουργό, που ακόμα κανείς δεν γνωρίζει».

Τάσος Στυλιανού: In brevis

Γεννήθηκε το 1969 στην, κατεχόμε-

νη σήμερα από τους Τούρκους, Μόρφου. Σπούδασε μουσική στις ΗΠΑ στο Mannes College of Music, Tzaaz και Σύγχρονη Μουσική στο New School for Social Research, σύνθεση με τον Henry Martin και στη Σχολή Μουσικής Aaron Copland του Queens College (MA στη Σύνθεση) με τους Morris Rosenzweig, Thea Musgrave και Paul Levy. Είναι επίσης κάτοχος Ph.D. στη Σύνθεση από το Πανεπιστήμιο της Utah, όπου μελέτησε με τον Morris Rosenzweig. Έχει κερδίσει βραβεία και πολλές τιμητικές διακρίσεις, μεταξύ των οποίων είναι το Βραβείο Σύνθεσης και την υποτροφία στη Σύνθεση Leroy Robertson, το πρώτο βραβείο στον διαγωνισμό σύνθεσης της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου και το τιμητικό βραβείο από τον διεθνή διαγωνισμό σύνθεσης ALEA III. Έχει λάβει επίσης χορηγήματα από το UTA (University Teaching Award) του Πανεπιστημίου της Utah και υποτροφία από το Banff Residency στον Καναδά και από το Composers Conference στη Βοστώνη, όπου υπήρξε συνθέτης in residence. Έχει επίσης συνεργασθεί με την Parma Recordings για τον ψη-

φιακό δίσκο «Mosaic» - μια συλλογή έργων, μέσω του Συλλόγου Συνθετών του οποίου είναι μέλος. Του έχουν ανατεθεί διάφορες συνθέσεις έργων, όπως από τον Όμιλο Κλασικού Ελληνικού Θεάτρου της Utah, τον παγκοσμίου φήμης φλαουτίστα Carlton Vickers, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου κ.ά. Ανάμεσα στους συνθέτες με τους οποίους έχει συνεργαστεί περιλαμβάνονται οι Morris Rosenzweig, Thea Musgrave, Paul Levy, Mario Davidovsky, Johnathan Harvey, Pierre Boulez, Paul Lanky, Steven Mackie κ.ά. Έργα του έχουν εκτελεστεί από διάφορους μουσικούς όπως οι Bodil Robech και Carla Rees, σύνολα όπως το New York Music Ensemble, Canyonlands New Music Ensemble, ALEA III, Εθνική Χορωδία της Μολδαβίας, New Music Ensemble του Πανεπιστημίου της Utah, dissonArt ensemble, Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και σε συναυλίες του Κέντρου Κυπρίων Συνθετών, όπου είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου. Συνεργάζεται συχνά με σύνολα και εκτελεστές από την Κύπρο και το εξωτερικό.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Μία «ανώνυμη» ρεμπέτικη τριάδα

Αναδιφήσεις // Τρεις σοβαροί οργανοπαίκτες του ρεμπέτικου τραγουδιού κοσμούν με τις νότες και τις ιδιαίτερες φωνές τους τις νύχτες της παλιάς Λευκωσίας

Όσοι κυκλοφορούμε νυχθημερόν στην παλιά πόλη της Λευκωσίας έχουμε διαπιστώσει πως -εκτός από τα εστιατόρια, καφετερίες και μπαρ, που τα τελευταία χρόνια έχουν φυτρώσει ως ματινιάρια-, υπάρχουν και κάποιες καφενέδες-κουτούκια όπου διάφοροι πλανόδιοι μουσικοί (από στρατιώτες της ΕΛ.ΔΥ.Κ. έως σπουδασμένοι και αυτοδίδακτοι Έλληνες Κύπριοι οργανοπαίκτες) συντροφεύουν τον μεζέ και το κρασί τους με τις πενιές τους σε διάφορες ώρες της ημέρας και της νύχτας, προσθέτοντας μία αυθεντική πινελιά ελληνικής-κυπριακής ψυχαγωγίας (αγωγή ψυχής μέσω της μουσικής), και όχι διασκέδασης.

Σε ένα από αυτά τα καφενεύματα-κουτούκια, λοιπόν, του φίλου μου Δημήτρη Πασχάλη, συνάντησα, συναντώ και θα εξακολουθώ να συναντώ και απολαμβάνω τους τρεις μουσικούς με τους οποίους ασχολούνται τα «Περιθωριακά» αυτής της Κυριακής.

Η ισχύς εν τη ανωνυμία

Τους ακούω σχεδόν από τα τέλη του φθινοπώρου, που άρχισαν να συχνάζουν-εμφανίζονται στο «Καφενείο 11», έως και πρόσφατα και εντυπωσιάστηκα με την καθαρότητα του ήχου των κατασκευασμένων από σοβαρούς οργανοποιούς-μουσικών τους οργάνων (κιθάρα, μπαγλαμά, μπουζούκι).

Το ρεπερτόριό τους ξεκινά από τα ρεμπέτικα της Μικράς Ασίας και της

Κωνσταντινούπολης, περνά από τον Πειραιά και την Αθήνα και φτάνει έως και τις ημέρες μας, στην ημικατεχόμενη από τους Τούρκους Λευκωσία.

Χωρίς μικροφωνικές και ηχητικές εγκαταστάσεις, χωρίς τις πρακτικές των μουσικών ταβερνείων, χωρίς διάθεση διαφήμισης, κρατήσεων και σταθερού προγράμματος οι μουσικοί Σταύρος Κυριακίδης (κιθάρα, φωνή), Χρίστος Πέτρου (μπαγλαμά, φωνή) και Γιώργος Παόττος (τρίχορδο μπουζούκι, φωνή) αποτελούν χάρμα ματιών και αφιών, μέσα στην πολύβουη και ανακατωμένη από κακοφωνίες και παραφωνίες παλιά «πολίχνη».

Δυσκολεύτηκε να τους πλησιάσω και να μου πουν δυο λόγια ο καθέας και οι τρεις μαζί γι' αυτό που κάνουν. Με άφησαν να ακούω και να χαίρομαι, και μετά που πείστηκαν για το ουσιαστικά καλοπροαίρετο και ανιδιοτελές των προθέσεών μου, μου μίλησαν και πλέον έχουμε (θέλω να πιστεύω) γίνει και φίλοι.

Παραμένουν ανώνυμοι, με την έννοια ότι δεν σκέφτηκαν ποτέ να δώσουν όνομα στην κομπανία τους. Τους φτάνει να τους μιλάς με τα βαφτιστικά τους ονόματα. Οι φίλοι τους δε μουσικοί με τα δικά τους όργανα (τζουράς, ξύστρα, ακορντεόν, μπουζούκι, κιθάρα, φωνή) πάντα απροσκάλεστοι κι ευπρόσδεκτοι να ανεβάσουν την ατμόσφαιρα στο κόσμο τσακίρ κέφι.

Βιρτουόζοι των οργάνων τους και ιδιαίτερες φωνές, ταυτόχρονα. Ο Χρίστος με τη μεταλλική, διαπεραστική,

απόλυτα ισορροπημένη, βροντερή ρεμπέτικη χροιά των φωνητικών του χορδών, ο Σταύρος με την ένρινη, ανατολιτική, μαργιόλικη και σαγηνευτική φωνή του κι ο μικρός της παρέας, Γιώργος, με την μπάσα, στιβαρή, χαμηλών οκτάβων «διακίνηση» των τραγουδιών που επιλέγει να πει, μετά κι από παρότρυνση των μουσικών του συντρόφων.

Ανοίγει ο καιρός, ανοίγει σε λίγο και η αυλή του καφενέ. Θα είναι πάντα εκεί, μέσα ή έξω, περιτριγυρισμένοι από τις ωραιότερες γυναίκες και τους ωραιότερους άντρες της παλιάς πόλης, που η μουσική ημερεύει και ωθεί την ψυχή τους στο τραγούδι και στον χορό.

Σταύρος Κυριακίδης

Ο σπουδασμένος, παιδι-θαύμα και καθηγητής του σχήματος. Γεννήθηκε στις 16 Απριλίου 1985. Ασχολήθηκε με τη μουσική, για πρώτη φορά, στην ηλικία των 10 ετών παρακολουθώντας μαθήματα κιθάρας και θεωρίας. Άρχισε να γράφει τραγούδια και κέρδισε αρκετά εθνικά-κρατικά βραβεία στο νησί. Στην ηλικία των 14 ετών ήταν μέλος της Κρατικής Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων παίζοντας τρομπέτα. Στα 15 του ξεκίνησε να μελετά πιάνο, και μετά από δύο χρόνια κατέκτησε διπλωματισοποίηση από το «Royal Scholl of London» στη θεωρία και στο κλειδοκύμβαλο (στο πιάνο, δηλαδή). Παράλληλα, την ίδια περίοδο, μελετούσε Αρμονία αποκτώντας και αυτό το πτυχίο.

18 ετών, πλέον, και υπηρετώντας τη στρατιωτική του θητεία δεν θα μπορούσε να μην ήταν μέλος της Σ.Μ.Ε.Φ. (Στρατιωτική Μουσική Εθνικής Φρουράς-η Φιλαρμονική Μπάντα του Στρατού, δηλαδή), όπου έπαιζε άλτο κόρνο και ακουστική και ηλεκτρική κιθάρα. Πρόσφατα απέκτησε το Bachelor's Degree στην Επαγγελματική Μουσική και Μουσική Βιομηχανία από το Berklee College of Music και το Master Degree στη σύνθεση τραγουδιών από το Bath Spa University. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του στο Berklee, παρακολούθησε -για ένα ολόκληρο καλοκαίρι- ανώτερα σεμινάρια τζαζ εκτέλεσης και σύγχρονης σύνθεσης στο Ιόλιο Πανεπιστήμιο στην Κέρκυρα. Εργάζεται ως καθηγητής στο «Πινδάρειο Ωδείο» και στο «Μουσικό Σχολείο» της Λάρνακας όπου διδάσκει κιθάρα.

Χρίστος Πέτρου

Ο δημοσιογράφος και μουσικός της πρέας. Γεννήθηκε και ζει στον Λυθροδόνα, στις 3 Αυγούστου 1985. Ασχολήθηκε με τη μουσική από τα λυκειακά του χρόνια. Έκανε τα πρώτα του μαθήματα κιθάρας με τον Αντώνη Τσιανίδη, ενώ έπαιζε και τραγουδούσε με φίλους και συμμαθητές του σε μπαράκια της Λευκωσίας. Με το πέρας της στρατιωτικής του θητείας το 2006 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα όπου σπούδασε δημοσιογραφία. Εργαζόταν για πέντε χρόνια στο «Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο» και

παράλληλα παρακολούθησε μαθήματα θεωρίας της μουσικής στο Αττικό Ωδείο, μαθήματα λαούτου στον Χρήστο Ζώτο και μαθήματα λαϊκής κιθάρας στον Γιάννη Παπαγιαννόπουλο, ενώ εργαζόταν και σε διάφορες ταβέρνες και καφενεύματα ως μέλος σε λαϊκές κομπανίες. Από το 2014 επανεγκαταστάθηκε στον Λυθροδόνα και εργάζεται στη Λευκωσία ως μουσικός, ενώ αρθρογραφεί για θέματα πολιτισμού (κυρίως μουσικής) στην εφημερίδα «Ένωσις» και σπουδάζει στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου «Ελληνικό Πολιτισμό».

Γιώργος Παόττος

Ο, ας πούμε, αυτοδίδακτος και το «βαρύ», τρίχορδο, μπουζούκι της τριάδας. Η ταπεινότητα αυτού του παιδιού μ' έχει σκλαβώσει, ενώ όλοι όσοι τον έχουν ακούσει μιλάνε για αυθεντικό ταλέντο από πηγή. Γεννήθηκε στις 11 Μαρτίου 1995, και είναι ο μικρότερος της κομπανίας. Όπως χαρακτηριστικά μού ανέφερε: «Τέλειωσα κάποιες σπουδές Ωδείου, αλλά αυτό για μένα δεν μετρά. Είχα και καλούς και κακούς δασκάλους. Με τη μουσική ασχολούμαι από 6 ετών».

Info

«Καφενείο 11», Πειραιώς 27 & Σούτσου 11 γωνία, παλιά πόλη Λευκωσίας. Κάθε Παρασκευή και Σάββατο ζωντανή ρεμπέτικη μουσική, μετά τις 21:00, €3 cover charge. Δεν χρειάζεται κράτηση.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κατοπεύσεις //

Το μουσικό θέατρο θα άλλαζε για πάντα μέσα από αυτό το εκπληκτικό δίδυμο, που το μεγαλύτερό του κατόρθωμα ήταν να φέρει ένα «δύσκολο» είδος στο απλό και ευρύ κοινό και πολύ αργότερα στη σύγχρονη μουσική

είξε μου τον δρόμο για το επόμενο ουίσκι μπαρ / Ω, μην ρωτάς γιατί...», τραγουδούσαν περή-

φανα κι ομόφωνα κάπου εκεί στο 1930 οι πόρνες της παράστασης «The Rise and Fall of the City Mahagonny» που ανέβηκε στη Γερμανία, καθώς το παρναϊκό ναζιστικό κοινό αντιδρούσε έντονα σε όλον αυτό τον γενναίο συναισθηματικό συρφετό. Τριάντα επτά χρόνια μετά -και συγκεκριμένα το 1967- οι Doors θα κυκλοφορούσαν το ντεμπούτο τους άλμπουμ διασκευάζοντας το Alabama Song και θα έκαναν γνωστή τη σύνθεση του Kurt Weill και τους στίχους του Bertolt Brecht στην ευρύτερη rock κοινότητα και όχι μόνο.

Η ιστορία όμως του Εβραίου μουσικοσυνθέτη και του κομμουνιστή ποιητή - θεατρικού συγγραφέα θα ξεκινούσε τρία χρόνια πριν από το ανέβασμα της «Ανόδου και της Πτώσης της πόλης του Μαχαγκόννυ». Ο Kurt Weill, γιος ψάλτη και σπουδασμένος με την κλασική γερμανική μουσική παράδοση, ξεκινά από τα νιάτα του να γράφει συμφωνικά κι ορχηστρικά έργα καθώς και όπερες. Το 1927 θα έρθει σε επαφή με την ποίηση του Brecht, θα διαλέξει κάποια ποιήματά του που θα τα ντύσει με μουσική και το αποτέλεσμα θα βγει στο «Mahagonny Songspiel», που ήταν προάγγελος του καθολικού «The Rise and Fall of the City Mahagonny». Ένα ανατρεπτικό έργο με καυστικό και σύγχρονο σχολιασμό της γερμανικής κοινωνίας, με φρέσκες μουσικές φόρμες και πρωτοποριακές συνθέσεις. Weill και Brecht θα μονιάσουν την μπαγκέτα του πρώτου και του μολύβι του δεύτερου και μέσα στην επόμενη τριετία θα προσφέρουν στο κοινό τρία ισάριθμα αριστουργήματα. Την «Όπερα της Πεντάρας» που στην ουσία ήταν μια διασκευή πάνω στο έργο «Η Όπερα του Ζπιτιάνου» του John Gay, από το πολύ μακρινό 1728, το «Happy End» και το προαναφερθέν «The Rise and Fall of the City Mahagonny». Κάπου εκεί επέρχεται η άνοδος του Χίτλερ και οι δρόμοι του δίδυμου θα χωρίσουν για να ξανασυναντηθούν άλλη μια τελευταία φορά. Ο Weill φεύγει για το Παρίσι, ενώ ο Brecht βόρεια και προς τη Σοβιετική Ένωση. Η τελεσφόρα και καταληκτική συνεργασία τους θα συμβεί στον τόπο διαμονής του πρώτου και το σατιρικό έργο που θα καρπωθεί είναι το «The Seven Deadly Sins». Από εκεί και πέρα οι δύο τους θα χωρίσουν, με τον συνθέτη να χαράζει πορεία για Αμερι-

KURT WEILL & BERTOLT BRECHT

Μουσικά έργα για επαναστατημένους παρίες

κή και για το Broadway με άλλοτε επιτυχημένες δουλειές και άλλοτε όχι και με τον θεατρικό συγγραφέα να γράφει τα αντιναζιστικά του έργα και ποιήματα από τη μακρινή Φιλανδία.

Δολοφόνοι, πόρνες, μέθυσοι, όλοι οι παρίες της εποχής και του κόσμου πέρασαν μέσα από τα τραγούδια του Kurt Weill και του Bertolt Brecht. Όλα μέσα από ένα επαναστατικό και ανατρεπτικό πρίσμα, είτε μέσα από την πένα του δεύτερου είτε από τις μουσικές συνθέσεις του πρώτου. Το μουσικό θέατρο θα άλλαζε για πάντα μέσα από αυτό το εκπληκτικό δίδυμο, που το μεγαλύτερο του κατόρθωμα ήταν να φέρει ένα «δύσκολο» είδος στο απλό και ευρύ κοινό και πολύ αργότερα στη σύγχρονη μουσική. Είναι αρκετό να αναλογιστούμε πως όλα αυτά συνέβαιναν στην εποχή του μεσοπολέμου, όταν η φρίκη, ο τρόμος, ο οικονομικός

στραγγαλισμός, η ταξική ανισότητα, η υποκρισία και οι αυταπάτες τσάκισαν σώματα και ψυχές ολάκρων εθνών. Η Γερμανία γαντζωνόταν από το παραμύθι της αλλαγής του πιο παράφρονα ανθρώπου που πάτησε ποτέ το πόδι του σε τούτη τη γη και οι Weill & Brecht πλησίαζαν άλλοτε θλιμμένα, άλλοτε γιορτινά και πάντα επαναστατικά με τη μουσική του καμπαρέ τον ταλαιπωρημένο κόσμο περνώντας τα μηνύματά τους. Όπως συνέβη στο ανέβασμα της όπερας «Happy End» το 1929, που την κατέβασαν μέσα σε δύο μέρες, αφού στην τρίτη του πράξη η γυναίκα του Brecht ανέβηκε στη σκηνή και άρχισε να διαβάζει το Κομμουνιστικό Μανιφέστο! Ή σαν το Ballad of a Soldier's Wife, που ο Brecht ζήτησε από τον Weill να το μελοποιήσει, ώστε να μεταδίδεται στη Γερμανία εκεί στα τελευταία χρόνια του πολέ-

μου. Ή ακόμα σαν και το What Keep Mankind Alive?, που τραγουδούσε πολλά χρόνια αργότερα και ο Tom Waits και στο ερώτημα του τίτλου του η απάντηση ήταν η «τροφή», διαδίδοντας πως πρώτα πρέπει να φροντίζονται οι πεινασμένοι και μετά να απαιτείται οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά, λέγοντάς τα έτσι κατάφωρα στο υπάρχον πολιτικό σύστημα.

Από έναν Εβραίο κι ένα Γερμανό

Τραγούδια όπως το Surabaya Johnny, Alabama Song, Mack the Knife, Baal's Hymn, Speak Low και πολλά ακόμα στα μελλούμενα χρόνια θα τραγουδηθούν από όλα τα μουσικά φάσματα και είδη. Καλλιτέχνες σαν τους Doors, Bobby Darin, Louis Armstrong, Marianne Faithfull, PJ Harvey, Nick Cave, Lou Reed, David Bowie και πολλοί άλλοι θα διασκευάσουν τραγούδια και θα δημι-

ουργήσουν tribute albums για ένα δίδυμο που θα φιαχνόταν (τι ειρωνεία) από έναν Εβραίο κι ένα Γερμανό.

Ο Αμερικανός παραγωγός Hal Wilner έγραψε κάποτε για τη μουσική του Weill: «Το όραμά του για μια νέα οπερατική φόρμα, ένα αδιάκοπο πάντρεμα αφήγησης και μουσικής άλλαξε το μουσικό θέατρο για πάντα. Η συνεισφορά του στη σύγχρονη μουσική είναι εξίσου σπουδαία από το κυνικό τραγούδι Moritat μέχρι και το September Song».

Ο Kurt Weill θα φύγει τελικά στα πενήντα του από καρδιακή προσβολή και στις 3 Απριλίου του 1950. Έξι χρόνια αργότερα θα τον ακολουθήσει κι ο μεγάλος ποιητής φεύγοντας και ο ίδιος με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, σαν να βιάζονταν και οι δύο να συναντήσουν εκείνες τις πόρνες πάνω στο φεγγάρι της Αλαμπάμα και να πουν όλοι μαζί το δικό τους αντίο. Μην ρωτάτε γιατί!

www.simerini.com.cy

Σύντομες Ιστορίες

/// Όταν χτίζεις, με συνέπεια και μεράκι και νουνέχεια το οχυρό σου, δεν σημαίνει ότι αμύνεσαι, σημαίνει ότι γίνεσαι άξιος των αξιών σου, σημαίνει ότι καταλαβαίνεις πια την ποίηση που σπαρταράει, θετικά και θελκτικά

Ο Τσαρλς Μπουκόβσκι διατεινόταν, και τα Διάφανα Κρίνα με τον τροβαδούρο Θάνο Ανεστόπουλο τραγουδούσαν: «Η Αγάπη είναι ένας Σκύλος απ' την Κόλαση». Άλλες εποχές, άλλα ήθη, άλλες αξίες. Τότες που, τότες, με σίγμα, όπως έλεγε ο Σάμιουελ Μπέκετ, ναι, τότες που όλα ήσαν αθώα και άκακα και αβλαβή, και όχι γιατί έτσι το βλέπαμε και έτσι το θέλαμε αλλά γιατί έτσι ήταν, ναι, ναι, ναι, τότες που όλα ήσαν ηδύτητα και θάλπος, μας άρεσε να παίζουμε το παιχνίδι της σκληρής αμφισβήτησης, να αναιρούμε και να καταργούμε, να υπερβαίνουμε και να αντιδρούμε. Μας περίσσευε η αγάπη, την είχαμε στο τσεπάκι την αγάπη, και έτσι μπορούσαμε, μας έπαιρνε, να παίζουμε τους σκληροτράχηλους μάγκες στους μαχαλάδες του ουρανού, και να λέμε, χέστηκα για την αγάπη, δεν μας παρατάς με την αγάπη, άντε από δω με την αγάπη, στέγνωσε τα δάκρυά σου, τα δάκρυα είναι για τους αδύναμους, για τους μαλθακούς, για τους αιθεροβάμονες, για τους φλούφληδες, δώσε πόνο, φέρσου απότομα, χτύπα πριν σε χτυπήσουν, λες και σε χτύπαγε κανείς, όχι, κανείς δεν σε χτύπαγε τότε, ήμασαν όλοι κατά φαντασίαν χτυπημένοι, κατά φαντασίαν σκληρά καρδιά, κατά φαντασίαν τσογλαναρία επηρμένη.

Μας έπαιρνε τότες, τότες που, μας έπαιρνε να είμαστε έτσι, γιατί ούτως ή άλλως κανείς δεν μας πίστευε, και γιατί ήσαν τέτοια η εποχή. Ο σουγιάς ήταν χαμόγελο, και το μειδίωμα ήταν τσεκούρι. Αλλά στ' αστεία, στα ψέματα. Γιατί, στ' αλήθεια, όλα ήσαν τρυφερότητα και ζεστασιά, όλα διαδραματιζόνταν στα ωραία μας στέκια, στα καταγώγια της καταγωγής, και όλα γίνονταν ευλογία, και γονιμοποιούνταν, στην γλύκας, και όχι στις κλίκας, τα φιλόξενα πανδοχεία, στα κονάκια μας.

Τώρα, όχι. Τώρα δεν μας παίρνει να παίζουμε με τις λέξεις και να καμωνόμαστε τα μπάσταρδα αλάνια. Έγιναν τώρα όλα μια αλάνια, κι οι μπάσταρδοι είναι επικίνδυνοι. Ένας από δαύτους κοπάνησε με βία παγερή, υβριστική, κτηνώδη και ανευλαβέστατη προς το ιερό δώρο που είναι η ζωή, ένα σκυλάκι και το σκότωσε κοπανώντας το, γιατί, λέει, ούρνησε το χαλάκι του. Ο ίδιος ανεγκέφαλος χτυπούσε και το παιδάκι του, γιατί, λέει, τον εκνεύριζε. Ο ίδιος αμβλύνοος και αναισθητος κανάγιας μπορεί αύριο μεθαύριο να σε βαρέσει

Φωτογραφία © Μαρίλη Ζάρκου

Η Αγάπη είναι ένας Σκύλος στον Παράδεισο

ανελέπτα, φίλη και φίλε, γιατί ακούς Χειμερινούς Κολυμβητές, ας πούμε, ή γιατί ξέρεις τι θα πει να μαγειρεύεις τα ξημερώματα για τον άνθρωπό σου.

Όποιος τα βάζει με ό,τι είναι απροστάτευτο είναι βδέλυγμα, είναι κατακάθι της κοινωνίας, είναι θρασύδειλος. Και έχουμε πήςει στα βδελύγματα, στα κατακάθια της κοινωνίας, στους θρασύδειλους. Γιατί; Διότι οι αξίες μας γέρασαν - ή μάλλον γέρασε ο τρόπος με τον οποίο υπερασπιζόμαστε τις αξίες μας, οι λέξεις με τις οποίες εκθειάζουμε τις αξίες μας, ο τρόπος με τον οποίο είμαστε περήφανοι για τις αξίες μας.

Οι λέξεις; Ναι, οι λέξεις! Ο άνθρωπος συνεννοείται με τις λέξεις, και οφείλει να είναι πάντα έτοιμος να αλλάξει λέξεις, να προσαρμόσει έτσι τις λέξεις ούτως ώστε να λάμψουν και πάλι οι αξίες, να

πάψουν να είναι γ...s οι αξίες, τσακισμένες απαυτωμένες διαλυμένες σκεβρωμένες, ανάξίες εντέλει, οι αξίες. Αρνούμαι πια να λέω ότι η Αγάπη Είναι Ένας Σκύλος Απ' Την Κόλαση, και λέω πια η Αγάπη Είναι Ένας Σκύλος Στον Παράδεισο. Κι έτσι, αναλαμβάνω το καθήκον να φτιάξω έναν παράδεισο για τον σκύλο μου, έναν παράδεισο για τον άνθρωπο που αγαπώ, έναν παράδεισο για μένα, ώστε εκεί να μπορώ να στεγάζω και να φιλοξενώ ό,τι μου κάνει την υπέροχη τιμή να μου επιτρέπει να το αγαπώ: σκύλος, γυναίκα, παιδί, φίλος, συνεργάτης. Δεν προτάσσουμε έτσι την ιδιοτελεία της ιδιωτικότητας, ή την ιδιωτικότητα της ιδιοτελείας, αλλά, απεναντίας, τη μέριμνα και τη φροντίδα και την ευθύνη απέναντι στον Άλλον και σ' εμάς. Έτσι αλλάζει ο κόσμος, έτσι παύουν οι αξίες να είναι

γ...s και να τις βαριόμαστε και να κραυγάζουμε «Βαρέθηκα να μιλάω για αξίες γ...s», διότι ώρα την ώρα, μέρα τη μέρα, δευτερόλεπτο το δευτερόλεπτο, οι αξίες ξαναβρίσκουν την αξία τους, ακόμα και με μια καίρια αλλαγή σε μια φράση περιλάλητη.

Όταν χτίζεις, με συνέπεια και μεράκι και νουνέχεια το οχυρό σου, δεν σημαίνει ότι αμύνεσαι, σημαίνει ότι γίνεσαι άξιος των αξιών σου, σημαίνει ότι καταλαβαίνεις πια την ποίηση που σπαρταράει, θετικά και θελκτικά, και βαθύτατα ανθρώπινα, στο να ποτίζεις τη γλάστρα σου, να βγάζεις βόλτα τον σκύλο σου, να φέρνεις, με τον τίμιο μόχθο σου, ψωμί και τυρί στο κονάκι και στον άνθρωπο που αγαπάς.

Αθήνα
31 Μαρτίου 2016

Νύξεις

Η στήλη Νύξεις είναι μια rocket επιστήμη των ποιητικών καταστάσεων, που όσο απηλώνεται ο χρόνος τόσο πιο χρήσιμη και κρίσιμη μού φαίνεται ότι είναι. Ο Καρούζος έλεγε ότι η ποίηση, με την ευρεία έννοια, αποτελεί οξυγόνο αντιδιαστολής. Έχουμε ανάγκη από ένα τέτοιο οξυγόνο.

Δύο ποιήματα για τον Ντεμπόρ. Δύο ποιήματα για τον Γκυ Ντεμπόρ που έθεσε την επανάσταση στην υπηρεσία της ποίησης, αντιστρέφοντας κρίσιμα την προοπτική του Αντρέ Μπρετόν που ήθελε να θέσει την ποίηση στην υπηρεσία της επανάστασης.

Το ποίημα του Χαράλαμπου Γιαννακόπουλου «Ο Γκυ Ντεμπόρ στο Παρίσι»: Ακούραστα όλη τη νύχτα/ φορώντας ένα παλιό μοντεγκόμερι/ και μ' ένα τσιγάρο στο στόμα του./ περιπλανιέται στους δρόμους/ και στα στενά της πόλης./ γυρεύει τη rue Descartes, τη rue Saint-Martin/ τη rue Saint-Jacques, γυρεύει τις πλατείες./ τα μπαρ και τα καφέ, το «Methode», το «Palette»./ Δεν τη γνωρίζει αυτή την πόλη πια./ η πόλη αυτή δεν τον γνωρίζει./ Ακούει τις πλάκες του πεζοδρομίου/ τον ήχο των βημάτων του κι ένα/ περασμένου φθινόπωρου κίτρινο φύλλο/ που το σέρνει ένας άνεμος τραχύς / τίποτε άλλο δεν ακούγεται./ Ανάβει κι άλλο τσιγάρο, κοιτάζει γύρω του./ γυρεύει τις τριανταφυλλιές που ήξερε./ το άρωμα της νεραντζιάς./ τον δρόμο που ανηφορίζει στο βουνό./ Ένα παιδί καβάλα στο ποδήλατο/ μ' έναν επίδεσμο στο δεξί του γόνατο/ περνάει κοντά του και του ψιθυρίζει./ Λάθος πόλη, λάθος πόλη./ είσαι σε λάθος πόλη. (Από το βιβλίο «Τι κοιτάζει στ' αλήθεια ο ποιητής», εκδ. Πόλις).

Το ποίημα του Παναγιώτη Βούζη «Το καλοκαίρι του Ντεμπόρ»: Με το φλέγον ζήτημα σχετικά/ Εάν το θέρος διαθέτει/ Δυνατότητες ομιλίας, εντέλει/ Συμπεραίνεται ότι το καλοκαίρι δεν μας μιλά/ Όχι από ανικανότητα, παρά επειδή είναι blase/ Μόνο γεμίζει τα μάτια μας με γυναικείους γλουτούς/ Τους περισσότερους με λακκάκια/ Σπανιότερους με δίκως σχεδόν ατέλειες/ Και τους κοριτσιόστικους σαν μικρά/ Μαξιλάρια πασπαλισμένους ενίοτε κνουδι/ Το υπόλοιπο των ματιών μας το συμπληρώνει με κύματα/ Το καλοκαίρι επινόησε πρώτο/ Το απρόσιτο θέμα. (Από το βιβλίο «Η γλώσσα των υπερηρώων», εκδ. Κοινωνία των (δε)κάτων).

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Θέατρο των Καταπιεσμένων

Ορόσημο και αφετηρία για την ελευθερία

Συνέντευξη // Το «Ηδύφωνο» συνομιλεί με τον Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου για το ΘτΚ και τον αγώνα ενάντια σε καθετί που μας παρεμποδίζει από τον οντολογικό και ιστορικό προορισμό μας να γίνουμε, όπως λέει ο Freire, αρτιότεροι άνθρωποι

ΜΑΡΙΑ ΜΗΝΑ
minam@simerini.com

Ένα αίσθημα που προσιδιάζει με αυτό της λύτρωσης έχει κανείς ολοκληρώνοντας ένα πρόγραμμα Θεάτρου των Καταπιεσμένων (ΘτΚ), το οποίο μετρά πενήντα και πλέον χρόνια ζωής, από τότε που ο Βραζιλιάνος Augusto Boal το συνέστησε στη Λατινική Αμερική. Όπως εξήγησε στη συνέντευξη που παραχώρησε στο «Ηδύφωνο» ο Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, εισηγητής τεχνικών του ΘτΚ στην Κύπρο από το 2008, το ΘτΚ είναι ένα κατεξοχήν πολιτικό θέατρο, που σκοπεύει στην επίτευξη κοινωνικής αλλαγής μέσω της συνειδητοποίησης κάθε μορφής καταστολής και καταναγκασμού - αυτών των γνωστών «μπάτσων στο κεφάλι μας» που υπονομεύουν την ανάγκη μας για ελευθερία.

Αγαπητέ Κωνσταντίνε, εδώ και οκτώ χρόνια εφαρμόζεις στην Κύπρο τη φιλοσοφία και μεθοδολογία του Θεάτρου των Καταπιεσμένων. Θα μπορούσες να μας περιγράψεις τι είναι το Θέατρο των Καταπιεσμένων;

Το Θέατρο των Καταπιεσμένων (ΘτΚ) γεννήθηκε στη Λατινική Αμερική τη δεκαετία του '60, όταν στις χώρες της υπήρχε δικτατορία. Δημιουργός του ήταν ο Βραζιλιάνος Augusto Boal, ο οποίος εμπνεύστηκε από την Παιδαγωγική των Καταπιεσμένων του Paulo Freire. Στόχος της Παιδαγωγικής αυτής ήταν η κριτική συνειδητοποίηση και αφύπνιση των ανθρώπων παράλληλα με τον αλφαριθμητισμό τους. Στη βάση αυτή, ο Boal δημιούργησε ένα είδος θεάτρου, στο οποίο τα μέσα θεατρικής παραγωγής έχει ο καθένας. Θέατρο των Καταπιεσμένων είναι το κατεξοχήν πολιτικό θέατρο για να επιτευχθεί κοινωνική αλλαγή μέσω της συνειδητοποίησης της καταπίεσης και την πρόβα για αλλαγή. Δεν υπάρχει ο τοίχος που στο συμβατικό θέατρο συναντάμε ανάμεσα

στους ηθοποιούς και τους θεατές, αλλά εδώ οι θεατές δρουν και παίζουν θέατρο οι ίδιοι και ίδιες, ως μια προσπάθεια να ανατραπεί ο εκάστοτε φορέας καταπίεσης που ενυπάρχει στις διαπροσωπικές σχέσεις, στη νομοθεσία, στους θεσμούς αλλά και μέσα στο ίδιο το άτομο. Παρόλο που ο Boal είχε πρωταρχικό στόχο να ενεργοποιήσει τους πολίτες ενάντια στον ολοκληρωτισμό, εντούτοις τη δεκαετία του '80 αναπροσάρμοσε τις τεχνικές του στο Παρίσι, ώστε οι άνθρωποι στα εργαστήρια και παραστάσεις του να εκπαιδεύονται να αντιμετωπίζουν αδιόρατους φορείς καταπίεσης, όπως είναι η εσωτερικευση της φωνής σημαντικών ανθρώπων στη ζωή μας, ή -όπως το λέει ο ίδιος- τους «μπάτσους στο κεφάλι» μας, με στόχο να έρθουμε σε επαφή με όλο το φάσμα της επιθυμίας μας.

Ποιες είναι οι πιο γνωστές πρακτικές, μορφές του ΘτΚ;

Η πιο γνωστή ίσως μορφή του ΘτΚ αποτελεί το Θέατρο της Αγοράς, όπου παρουσιάζεται ένα σύντομο έργο στους

θεατές κι έπειτα επιχειρούν, ξεκινώντας το έργο από την αρχή, να ανατρέψουν την εξέλιξη που έχει οδηγήσει στην καταπίεση του πρωταγωνιστή. Αυτό γίνεται, πολύ απλά, αντικαθιστώντας τους ηθοποιούς. Άλλες γνωστές μορφές του ΘτΚ είναι το Αόρατο Θέατρο, στο οποίο οι θεατές δεν γνωρίζουν ότι παρακολουθούν μια παράσταση, το Νομοθετικό Θέατρο όπου οι θεατρικοί αυτοσχεδιασμοί αποτελούν τη βάση για νομοθετικές αλλαγές (εφαρμόστηκε επιτυχώς στο Ρίο ντε Τζανέιρο όταν ο Boal ήταν δημοτικός σύμβουλος), αλλά και το Θέατρο της Εφημερίδας, όπου οι άνθρωποι αποκτούν κριτικό γραμματισμό στην «ανάγνωση» των Μ.Μ.Ε. μέσα από θεατρικούς αυτοσχεδιασμούς. Και, φυσικά, πυρήνας όλων των τεχνικών είναι το Θέατρο της Εικόνας, μιας και ο Boal θεωρεί πως μέσα σε αυτήν είναι εγκλωβισμένο το νόημα και η δυναμική των σχέσεων.

Σήμερα, που βιώνουμε μία πολυεπίπεδη κρίση σε ό,τι αφορά τις προσωπικές και εθνικές ταυτότητες, με ποιους τρόπους θα έλεγες ότι μπορεί το ΘτΚ να συνδράμει προς την κατεύθυνση της αποδοχής και της κατάρτησης της ρητορικής του μίσους;

Το ΘτΚ αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο για αναγνώριση του ρατσισμού και νοσηρών του εκφάνσεων όπως η ρητορική μίσους, η λεκτική/κοινωνική/σωματική βία κ.ά. Το εκάστοτε θύμα του μπορεί να δώσει ένα κατάλληλο σενάριο Θεάτρου της Αγοράς, που επί σκηνής θα ολοκληρώνεται με «ήττα» του καταπιεσμένου ή της καταπιεσμένης. Αυτό που μπορούμε να πετύχουμε μέσα από αυτό το είδος θεάτρου είναι να ωφεληθούμε από την ταυτόχρονη δραματουργία, κατά τη διάρκεια της οποίας οι θεατές ξαναγράφουν

λίβε το σενάριο, προτείνοντας λύσεις για ενδυνάμωση των καταπιεσμένων χαρακτήρων. Φεύγοντας από την παράσταση, οι θεατές είναι πιο εξοπλισμένοι με θάρρος και δεξιότητες γ' αντιμετώπισης της καταπίεσης ή του ρατσισμού στην καθημερινή τους ζωή, ακόμα κι αν δεν έχει θύμα τους ίδιους. Ο αγώνας ενάντια σε κάθε είδος ρατσισμού είναι καθημερινός και στο ΘτΚ εκπαιδευόμαστε στο ασφαλές περιβάλλον που μας παρέχει, να μην τρομάζουμε να στεκόμαστε με παρηγορία απέναντι στη μισαλλοδοξία και την έλλειψη ανεκτικότητας, αλλά να μιλάμε.

Η πρόσληψη από πλευράς κοινού και συμμετεχόντων ήταν αυτή που περίμενες ξεκινώντας αυτό το, εν πολλοίς άγνωστο για τα κυπριακά δεδομένα, εγχείρημα, διδάσκοντας και εμπυκλώνοντας το ΘτΚ;

Όταν το 2008 ξεκίνησα δειλά-δειλά να εισαγάγω τεχνικές του ΘτΚ σε εκπαιδεύσεις που έκανα για τη Διαφορετικότητα συνειδητοποίησης αμέσως πόσο ισχυρό και ενδυναμωτικό εργαλείο είναι. Όσον αφορά τις παραστάσεις, παρόλο που νομίζω κανείς ότι οι θεατές θα φοβούνται ή θα νιώθουν αμηχανία να παίξουν θέατρο, εντούτοις η μόνη πρόκληση είναι πώς να διαχειριστούμε τις παρεμβάσεις του κόσμου, ώστε να μην κρατήσει η παράσταση πολλές ώρες! Θεωρώ πως βοηθά που ξεκινάμε παίζοντας με τους θεατές παιγνίδια που ο Boal ονομάζει χαρακτηριστικά «Παιγνίδια για ηθοποιούς και μη ηθοποιούς».

Θα ήθελες να μοιραστείς μαζί μας ένα παράδειγμα από τις δράσεις που δρομολόγησες στο παρελθόν, το οποίο σου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;

Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκανε όταν

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου είναι εκπαιδευτικός με σπουδές και εμπειρία στη Δημοτική, Ειδική και Μη-τυπική εκπαίδευση και τον συντονισμό ψυχοπαιδαγωγικών ομάδων ενηλίκων. Είναι εκπαιδευτής Θεάτρου των Καταπιεσμένων, κατόπιν επιμόρφωσης που έλαβε σε Βαρσοβία, Βερολίνο και Σικάγο. Είναι ενεργό μέλος της Κοινωνίας των Πολιτών μέσω οργανώσεων όπως η Ανθρώπινη Βιβλιοθήκη Κύπρου και είναι ειδικευμένος στην αντιρατσιστική εκπαίδευση.

Για την ποιητική του συλλογή «Οι Πέντε Εποχές» (εκδ. Μελάι, 2012) ήταν υποψήφιος για το βραβείο Καλύτερου Πρωτοεμφανιζόμενου Ποιητή από την Ελληνική Εταιρεία Συγγραφέων. Το 2008 βραβεύτηκε από την Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου με Α' Βραβείο Ποίησης για νέους λογοτέχνες.
TOCyprus@hotmail.com
www.fb.com/TheatreoftheOppressed

Ξέρω πολλούς ηθοποιούς
μετά το χειροκρότημα
που πάνε στα παρασκήνια
και κλαίνε

γιατί τα κανονικά τους ρούχα
ξανά φοράνε
και τον εαυτό τους πάλι παίρνουν
από κει που διπλωμένο τον είχαν αφήσει.
(Α' Βραβείο ποίησης στον Β' Διαγωνισμό
Ποίησης και Διηγήματος της Ένωσης Λογο-
τεχνών Κύπρου (2008), «Οι Πέντε Εποχές»)

παίξαμε Αόρατο Θέατρο στο μετρό της Λισαβόνας. Παίξαμε σκηνές σεξουαλικής παρενόχλησης και αναμέναμε την αντίδραση και παρέμβαση του κόσμου, που σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν συγκινητική. Το Αόρατο Θέατρο εγείρει το ερώτημα: «Μας αφορά κάτι που συμβαίνει δίπλα μας, αν αυτό δεν μας επηρεάζει;» και μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένα σενάρια, όπου οι ηθοποιοί παίζουν επίσης τους ρόλους θεατών που αντιδρούν σε αυτό που συμβαίνει, οι θεατές -χωρίς να μαθαίνουν ποτέ μάλλον ότι επρόκειτο για θέατρο- εκπαιδεύονται στην αξία της αλληλεγγύης.

Συντονίζεις, επίσης, κάποιες ομάδες. Μάλιστα. Συντονίζω ομάδες που διαρκούν έξι περίπου μήνες, κατά τη διάρκεια των οποίων οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες κάνουν ένα ταξίδι με προορισμό την αυτογνωσία, την καλλιέργεια της σωματικής έκφρασης και φυσικά την ενδυνάμωση απέναντι στην καταπίεση που όλοι βιώνουμε με τον έναν ή τον άλλον τρόπο στη ζωή μας. Οι τεχνικές του ΘτΚ δίνουν το πλαίσιο γι' αυτό το ταξίδι και ιδιαίτερα οι ενδοσκοπικές τεχνικές επιτρέπουν στους συμμετέχοντες, εάν το επιθυμούν, να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν θεατρικά, μαζί με την υπόλοιπη ομάδα, τους καταπιεστές που πρωταγωνιστούν στη ζωή τους. Το πρόγραμμα αυτό, που τιτλοφορείται «Θέατρο των Καταπιεσμένων: θέατρο για προσωπική και κοινωνική αλλαγή», ολοκληρώνεται συνήθως με παράσταση. Η προσωπική κινητοποίηση για αλλαγή, η συμβολή στην εξωτερική σκέψη των πάνων σε θέματα που εννοχλούν, η δημιουργία αντιστάσεων σε στάσεις και αντιδράσεις ιδίες και των γύρω, η ωρίμανση, η ανάπτυξη αποτελεσματικής κι ευκολότερης αντίδρασης απέναντι σε καταστάσεις

καταπίεσης που προκύπτουν στη ζωή είναι κάποια από τα σχόλια συμμετεχόντων που καταδεικνύουν τον ενδυναμωτικό ρόλο που έχει το ΘτΚ. (βλ. Παπαγεωργίου, Κ. (2015). Θέατρο του Καταπιεσμένου: θέατρο για προσωπική και κοινωνική αλλαγή. Εκπαίδευση & Θέατρο, 16).

Θεωρείς ότι αλλαγές που παρατηρείς στα μέλη της ομάδας με την περάτωση των προγραμμάτων είναι καθοριστικής σημασίας για τη ζωή τους; Ποιες σκέψεις μοιράζονται μαζί σου οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες;

Οι εμπειρίες σε ένα τέτοιο πρόγραμμα έχουν τη δυνατότητα να μας επηρεάσουν βαθιά. Το λέω μέσα από την προσωπική μου εμπειρία αφού κι εγώ ο ίδιος, ως συμμετέχοντας παλαιότερα, επωφελήθηκα από αυτό. Το ΘτΚ αποτέλεσε για εμένα ορόσημο κι αφετηρία, ώστε να αγωνίζομαι απέναντι σε καθετί που παρεμποδίζει εμένα ή κάποιον άλλον από τον οντολογικό και ιστορικό προορισμό μας να γίνουμε, όπως λέει ο Freire, αρτιότεροι άνθρωποι. Τώρα όσον αφορά τους συμμετέχοντες στις ομάδες που συντονίζω εγώ, είναι συνήθη τα σχόλια σχετικά με την προσωπική αλλαγή, την αφύπνιση, την ενδυνάμωση, τη συνειδητοποίηση και την ευαισθητοποίηση στα κοινωνικά προβλήματα. Εγώ ο ίδιος παρατηρώ μεγάλες αλλαγές στα μέλη των ομάδων κατά τη διάρκεια του προγράμματος, όπως είναι η απόκτηση φωνής μετά τη συνειδητοποίηση πόσο παρούσα είναι στη ζωή μας η καταπίεση. Ιερές είναι και οι στιγμές που όσοι ή όσες επιθυμούν μοιράζονται προσωπικές ιστορίες από το παρελθόν τους, με στόχο να τις παίξει η ομάδα, ώστε να τις επαναδιαπραγματευτούν. Οι στιγμές αυτές δένουν πολύ την ομάδα.

Εκτός από την τέχνη του θεάτρου, διακονείς και την τέχνη του λόγου, έχοντας εκδώσει την ποιητική συλλογή «Οι πέντε εποχές». Πώς βιώνεις τη «σύμπραξη» θεάτρου και ποίησης;

Παρ' όλο που απολαμβάνω ιδιαίτερα την προσωπική ανάγνωση λογοτεχνίας κρατώντας στα χέρια μου ένα βιβλίο, θεωρώ πως το να κάνεις performance την ποίηση είναι δυνατόν να έχει προστιθέμενη αξία. Έχω συμμετάσχει σε φεστιβάλ όπως το «Σαρδάμ» (aRtitude) ή «Ποίηση σε απευθείας διάλογο» (Ιδεόγραμμα), δραματολογώντας κι ερμηνεύοντας τα ποιήματά μου. Θεωρώ πως καμιά φορά η ποίηση, ένα σχετικά «δύσκολο» είδος λογοτεχνίας, μπορεί να φτάσει πιο εύκολα στον μέσο αναγνώστη μέσα από τη σύμπραξη με το θέατρο. Εξάλλου, το βιβλίο μου «Οι Πέντε Εποχές» έχει παρουσιαστεί και σε μορφή θεατρικού δρώμενου.

Θα σε ενδιέφερε να γράψεις στο μέλλον αμιγώς θεατρικά έργα;

Όχι, ούτε έχω το ταλέντο για κάτι τέτοιο. Με παθιάζει όμως να γράφω σενάρια Θεάτρου των Καταπιεσμένων, αφού σκεφτώ προσεκτικά τις δυναμικές στις σχέσεις των χαρακτήρων του έργου. Με παθιάζει τα έργα αυτά ν' αποτελούν τη βάση για Θέατρο της Αγοράς και να βλέπω τους θεατές να έχουν εντοπίσει τις ρωγμές που έχουμε αφήσει, ώστε να πάρουν τη ρότα και να οδηγήσουν αλλού την εξέλιξη. Εξάλλου, όπως λέει και ο Boal, η κάθε κρίσιμη στιγμή ενέχει εκτός από έναν κίνδυνο και μια ευκαιρία. Όταν οι θεατές αρπάζουν αυτή την ευκαιρία από τα μαλλιά για να άρουν την καταπίεση δεν έχω παρά να νιώσω δέος. Και τότε θυμάμαι ξανά και ξανά γιατί όλο αυτό που κάνουμε έχει νόημα.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κατάβασις Ειρωνεία και τραγωδία στην πολιτική της κρίσης

Ιστορίες αλλιώς // Είδωλα καμώντων: Σχόλιο ειρωνικό της ζωής, η αιώνια σχόλη του θανάτου

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η τραγωδία του Ορφέα είναι ότι ανεζήτησε μια πραγματικότητα μέσα στην ομίχλη της ειρωνείας. Ζήτησε να «υλοποιήσει» αυτό που του δινόταν σαν «φανταστικό», σαν «αντικοπριτισμός». Ο έρωτας πέρα από τον θάνατο να γίνει ζωή στον έρωτα. Γύρισε να δει την πραγματικότητα της Ευρυδίκης. Καταργώντας το πραγματικό όριο του θανάτου, να δει την αγαπημένη του όχι ως φάσμα πέραν της αδήριτης πραγματικότητας του θανάτου, αλλά ως πραγματική αγάπη που καταλύει τον θάνατο ως φανταστικό. Ζητώντας, όμως, να δει την αλήθεια πέραν της ειρωνείας συνάντησε την τραγωδία.

Ζητώντας κι εμείς στο σκοτάδι της πολιτικής, in tenebris, να βρούμε το χαμένο -στην Κρίση- φως της ζωής μας, κληθήκαμε να «ζήσουμε» την ειρωνεία να πιστέψουμε την πολιτική για κάτι άλλο από αυτό που στην πραγματικότητα είναι. Η Ευρυδική δινόταν σαν υπόσχεση ζωής φτάνει να μη ζητούσαμε να την δούμε σαν ζωντανή, σαν αλήθεια. Αλλά ο Ορφέας δεν άντεξε την Φαούστια συμφωνία του. Γύρισε να δει το φάντασμα σαν πραγματικότητα. Όπως ο είρων Οδυσσεύς που γύρισε κι αυτός να αγκαλιάσει, στην Νέκυα, την μητέρα του. Ατμιά, τότε, εδείχθη να 'ναι και χάθηκε, πεπότηται. Ατμιά κι η Ευρυδική, όταν γύρισαν τα μάτια να την δουν στην πραγματικότητά της, αφήνοντας πια στον γότο τον Ορφέα, στον οκλημένον από τούτον των Νυμφών, τέλος, τον σπαραγμό.

Ποιοι γυρνούν να κοιτάζουν, για πραγματικότητα, την ατμίδα κι ονειροφαντασιά της πολιτικής; Η τραγωδία του Ορφέα είναι ότι ανεζήτησε μια πραγματικότητα μέσα στην ομίχλη της ειρωνείας. Ζήτησε να «υλοποιήσει» αυτό που του δινόταν σαν «φανταστικό», σαν «αντικοπριτισμός». Ο έρωτας πέρα από τον θάνατο να γίνει ζωή στον έρωτα. Γύρισε να δει την πραγματικότητα της Ευρυδίκης. Καταργώντας το πραγματικό όριο του θανάτου, να δει την αγαπημένη του όχι ως φάσμα πέραν της αδήριτης πραγματικότητας του θανάτου, αλλά ως πραγματική αγάπη που καταλύει τον θάνατο ως φανταστικό. Ζητώντας, όμως, να δει την αλήθεια πέραν της ειρωνείας, συνάντησε την τραγωδία.

«Βιομήχανοι» του θανάτου

Βιομήχανοι του θανάτου οι Αιγύπτιοι, επιστήμονες στον νεκρών την άρτια μεταποίηση, ετοιμάζαν τα νεκρά σώματα ώστε πλήρως να ζήσουν στην άλλη ζωή. Στα αστέρια του Ωρίωνα, ή όπου τους εξαπέστειλλαν οι βάσεις εκτόξευ-

σης των ταφικών μνημείων τους. Σε μια επιγραφή, υμνεί την αρτιότητα της ταρίχευσής του ο νεκρός, περιμένοντας να τρώει και, στην πληρότητα των ζωικών του λειτουργιών, να αφοδεύει κιόλας: caco ergo sum.

Φιλοσοφημένος, αντίθετα, ο ελληνικός θάνατος. Τόπος απόλυτος του φιλοσοφείν, τόπος σκιώδης των σκιών, σκιά και είδωλον του πραγματικού κόσμου των ζωντανών. Αδειασμένοι οι νεκροί από ζωή, χωρίς αίμα και μεδούλι, «διαβαίνοντας λιβάδια από ασφοδίλι», με του Μαβίλη την απόδοση του «κατ' ασφοδελόν λειμώνα», οιονεί φιλόσοφοι οι Ομηρικοί νεκροί είναι δοσμένοι, όπως μκτπρίζει ο Robert Garland στο The Greek Way of Death (1985), σε «ατέλειωτο κουτσομπολιό, μακρόλογες πηλολογίες και κλαψίμοιρες μεταμέλειες». Κοντολογίς, ειρωνικά μοιραζόμενοι με τους θεούς μια μεταθανάτια αυτοί αιωνιότητα, «τον.. εκεινων βίον τεθνεώτες», κατά τον Ηράκλειτο, σε μια ειρωνική αντιστροφή, είναι απορροφημένοι σε ό,τι ο Αριστοτέλης απεκάλεσε το «θειότερο» στον άνθρωπο (στο Κ των Ηθικών Νικομαχείων), στην καθαρή θεωρία, την χωρίς πράξη, που «αφήνει όλα καθώς έχουν».

Αναλογισθείτε την εικόνα του Ηρακλή, όπως τον είδε στην δική του «κατάβαση» στον Άδη, στην Νέκυα ο Ηρακλής:

Αμφί δε μιν κλαγγή νεκύνων ην οινυνών ως, πάντοσ' ααυτοζομένων: ό δ' ερεμνή νυκτί εοικώς, γομνόν τόζον

έχων και επί νευρήφιν οιστόν, δεινόν παπταίνων, αιεί βαθέοντι εοικώς. σμερδαλέος δε οι αμφί περί στήθεσιν αορτήρ'... Γύρω οι κρωγμοί των πεθαμένων, σαν τα πουλιά.

δε μιν κλαγγή νεκύνων ην οινυνών ως: γύρω κρωγμοί των πεθαμένων, σαν πουλιά (β 605)

Σαν την ερεβεννή, την μαύρη νύκτα σκοτεινός ο Ηρακλής, με γυμνό το τόξο σαν να τοξεύει: τις ψυχές που πετούν γύρω κρίζοντας σαν τα πουλιά; Κοίταγε γύρω ο Ηρακλής, σαν την σκοτεινή την νύκτα, με το τόξο γυμνό και τενωμένη την χορδή, με βλέμμα απειλητικό σαν να 'θελε να τοξεύσει - τις ψυχές που πετούσαν κρίζοντας σαν πουλι, με πίκρα για την τύχη τους. Ο Ήρωας που είχαν την Αρετή κι όχι την Κακία επιλέγει, αδιάκριτα θα τόξευε ψυχές; Τους νεκρούς, τα κενά από πραγματικότητα φαντάσματα ζητώντας να «σκοτώσει»; Να «τοξεύσει» καν;

Πιο νωρίς ο Αχιλλεύς είχε εξηγήσει στον Οδυσσέα ότι «αφραδέες ναίουσιν» κενά φαντάσματα υπάρχουν οι νεκροί, «είδωλα καμώντων», άπρακτοι και στα κούφια, σαν όνειρο μονάχα, σκιά του εαυτού τους, χωρίς να μπορούν να κάνουν μια πραγματική διαφορά έστω στον κάτω κόσμο.

Στον Αντίποδα ο Κάτω Κόσμος του Πάνω Κόσμου. Κενοί από πράξη δηλαδή, ό,τι ίδιον του ανθρώπου, μάταιοι στις κινήσεις ή προθέσεις τους, σκιές του εαυτού τους, ονείρου σκιές,

όπως τις είπε κι ο Πίνδαρος. Σαν πουλιά οι νεκροί, «οιωνών ως», «αεί βαλέοντι εοικώς», «σαν» να τοξεύει πάντα μοιάζοντας, εοικώς, ο Ηρακλής. Και μάλιστα στην ακινησία της απραξίας, «αεί βαλέοντι εοικώς». Στον κόσμο του «ως», του ως εάν, της ονείρου σκιάς. Ο κόσμος της πολιτικής, μετά την Κρίση; Σκιών εικόλοι, σ' αυτόν τον σκιώδη κόσμο της μάταιης μνήμης, όπου μόνη χαρά είναι το δάκρυ κι η πενθούσα κουρά των ζωντανών, η μόνη διαφορά που μπορούν πια να κάνουν οι αφραδέες νεκρές, με την θανατερή απραξία τους, στον κόσμο.

Αφραδέες, λοιπόν, άπραγοι. Στον αντίποδα της ζωής της αγάπης, η κενή αποθυμία που γεννά η απουσία της ζωής, μάταιη κι άδεια όπως η αγκαλιά που προσπάθησε ο Οδυσσεύς τρις εφορμηθείς ν' αγγίξει την Αντίκλεια μητέρα του. Ο εικόλλος, ανεστραμμένος του θανάτου κόσμος, η σκιώδης χωρίς νόημα χειρονομία, το θλιβερό σκούρο στο chiaroscuro του μεταφυσικού σύμπαντος του Ομηρικού κόσμου.

Πολιτική και Τραγωδία

Αν η πολιτική είναι ο τρόπος να ζούμε μαζί παρά τις διαφορές μας, την ίδια ώρα η ζωή αυτή που μέσα από την πολιτική επιχειρεί να διαπραγματευθεί κι εξομαλύνει τις διαφορές, καταφάσκει τον εαυτό της, σαν αξία, μέσα από την αναστολή, την αγνόηση της πιο καθολικής κι αναπόφευκτης κοινότητάς μας. Της υπέρτατης συνάμα αλήθειας της

ζωής, που είναι η βεβαιότητα του θανάτου μας. Εδώ, η πολιτική συναντά την ειρωνεία: την κοσμική ειρωνεία ότι το «τέλος» της, το «raison d'etre» της πολιτικής, που είναι η υπέρβαση των διαφορών στις ζωές των ανθρώπων, θέλει να αγνοεί την πιο βαθιά, μεταφυσικά θεμελιωμένη κοινότητά μας, την αλήθεια του θανάτου. Κατάφαση και νόημα της ζωής σε αναφορά και νοηματοδότηση από το πάντα ανοικτό, δυναμικό της όριο. Τον κίνδυνο, δηλαδή, της απόλυτης καταστροφής, του θανάτου. Η αλήθεια, άλλωστε, της πολιτικής. Στολή σωτηρίας στο Ορφικό αίτημα της Ευρυδίκης, θανάτου αναστολή, η ατμίδα που αυταπατάται για ζωή: αναγνώριση αναστολή, αλήθειας υποστολή. Η ειρωνεία που λέγεται «πολιτική». Nolli me tangere. Άπραγο και το χέρι της αφής.

Άπραγοι και αφραδέες, λοιπόν. Κι όμως, το πνεύμα της ειρωνείας δεν είναι μόνο εκείνο της αντιστροφής, της κένωσης από νόημα και της άρνησης από κάθε νοηματοδοτούσα κατάφαση. Ο ταξιδιώτης του Κάτω Κόσμου στους μύθους της αρχαιότητας πραγματοποιούσε μυθολογών την «κατάβαση» του στον κόσμο του θανάτου και της καταστροφής για να ανακαλύψει, να επανασυστήσει και να ανανεώσει τους δεσμούς του με τους άλλους ανθρώπους. Ανανεωμένος έτσι, μπορούσε να επιστρέψει στον Επάνω Κόσμο όπου, η σφαιρικότερη, επική του κατανόηση θα του επέτρεπε να ιδρύσει μια νέα, πιο πλατειά πολιτική κοινότητα. Στα όριά της, η πολιτική συχνά εκπλήσσει για το ότι καν υπάρχει. Με την υπόδειξη του Rorty, η ειρωνεία είναι ένας κατάλληλος, ένας πρόσφορος τρόπος να εκφραστεί όπως και να γίνει αποφασιστικά κι όχι παραιτημένα δεκτά αυτή η ενδεχομενικότητα της πολιτικής, να καλλιεργηθεί δημιουργικά στην ίδια την έννοια και την πρακτική της πολιτικής.

Το «μετά το τέλος» της πολιτικής να ενεργήσει σαν πρόσκληση, αντίθετα, για σώφρονες και ελεύθερες πολιτικές επιλογές, σαν τέτοιες, σαν προσωπικά και σαν ηθικά υπεύθυνες «πράξεις» αναβιώνοντας ακριβώς την πολιτική σαν πεδίο της πράξης και του «νέου». Οι πολίτες, λοιπόν, άνθρωποι, να απελευθερωθούν από προηγούμενους τρόπους, αναστολές και δεσμεύσεις, από την «παρεμβατική» έννοια της πολιτικής σαν τροφό και τράπεζα αναλήψεων, ανταλλακτήριο για την αέναα ανανεούμενη και χωρίς κορεσμό και τέλος ατομική επιθυμία, για να ασπαστούν, ειρωνικά ίσως, μια έννοια της πολιτικής ελευθέρης από το ατομικό συμφέρον που συνιστά τον θάνατο της πολιτικής, όπου «συμφέρον», στην αρχαία του ετυμολογία σημαίνει ό,τι οδηγεί και συμβάλλει στα κοινά.

Σώτη Τριανταφύλλου Ο «διάλογος» είναι υπερεκτιμημένος

Συνέντευξη // «Ελευθερία σημαίνει: σεβασμός, συνέπεια και όρια»

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΛΑΡΟΣ
michalarosch@sigmalive.com

Ο δημόσιος διάλογος που αφορά στη χρόνια διαμάχη μεταξύ της λεγόμενης Δύσης και της Μέσης Ανατολής είναι κάτι που μας απασχολεί σχεδόν από τη γέννηση αυτής της αντίφασης εντός των γεωγραφικών ορίων, που ξεκινούν από τις ακτές της δυτικής Ευρώπης και χάνονται κάπου μεταξύ Μέσης Ανατολής και ανατολικού Αφγανιστάν. Μια διαμάχη η οποία κάθε άλλο παρά φιλολογική είναι, αφού στο πέρας των αιώνων μετρά εισβολές, πολέμους, τρομοκρατικές επιθέσεις, προσφυγιά και εγκλήματα. Στο βιβλίο της με τίτλο «Πλουραλισμός, Πολυπολιτισμικότητα, Ενσωμάτωση, Αφομοίωση - Σημειώσεις για τη σύγχρονη ανοιχτή κοινωνία», η Σώτη Τριανταφύλλου ουσιαστικά πιάνει το νήμα από εκεί που το άφησε στην τακτοκότατη αρθρογραφία της σε έντυπα και διαδικτυακά μέσα, σχετικά με το πώς οι δυτικές χώρες εγκλωβίστηκαν σε ένα αδιέξοδο παρακμής, αυτο-απέχθειας και συναισθηματισμού απέναντι στον υπαρκτό ισλαμικό φονταμενταλισμό. Επιχειρεί δε να προτείνει λύσεις, όπως η αντικατάσταση της «αποτυχούσας» πολυπολιτισμικής κοινωνίας, από την κοινωνία του πλουραλισμού. Λίγες ημέρες πριν από την παρουσίαση του βιβλίου της στη Λευκωσία, η συγγραφέας μάς μιλά -μεταξύ άλλων- για το πώς το πρόβλημα συντηρείται μέσα από την ανθρώπινη βλακεία.

Σε ποιο βαθμό σάς απασχολεί ως κοινωνική αντίδραση η σφοδρή -έως και βίαιη- αντίδραση μιας μερικής κώσου στα γραπτά και τα λεγόμενά σας;

Εσάς φαίνεται να απασχολεί για να αρχίσετε από κάτι τέτοιο... Εμένα πάντως δεν με απασχολεί, ούτε εμπλέκομαι σε

ευτελείς συζητήσεις, ούτε ανήκω σε ηλεκτρονικά δίκτυα ξεμαλλιάσματος. Έχω βιβλία να γράψω και υποσχέσεις να τηρήσω. Δεν έχω ούτε χρόνο, ούτε ενέργεια να ασχολούμαι με τις αντιδράσεις. Ο «διάλογος» είναι υπερεκτιμημένος. Ου γαρ οίδασιν τι ποιούσιν: ο κόσμος ούτε γνώση έχει, ούτε ενημέρωση. Το ίντερνετ έδωσε τη δυνατότητα στον καθένα όχι μόνον να έχει γνώμη για όλα αλλά και να την εκφράζει. Ε, λοιπόν, ενjoy! Εγώ πάντως, δεν θα πάω: έχω δουλειές.

Κάποτε είχατε δηλώσει «Ανένταχτη στην Αριστερά». Σήμερα τι δηλώνετε;

Το ίδιο. Είμαι ανένταχτη, δεν έχω την παραμικρή εξάρτηση από πουθενά και πιστεύω ότι ο καπιταλισμός είναι ένα άγριο θηρίο που τιθασειύεται με τη δημοκρατία. Η Αριστερά με την ευρεία έννοια ήταν εκείνη που πρωτοστάτησε στις διαδικασίες του κοσμικού κράτους: τώρα υποκλίνεται στους τρελούς του θεού. Να δούμε τι άλλο τερατώδες θα κάνει.

Πού την πατάει η Δύση με τους μη-δυτικούς και δεν μπορεί να βρει ένα αποτελεσματικό μοντέλο συνύπαρξης;

«Την πατάει», όπως λέτε, διότι προδίδει τις αξίες της, υποχωρεί και παραχωρεί δικαιώματα και διευκολύνσεις οι οποίες υπονομεύουν την ευρωπαϊκή, τη δυτική δημοκρατία. Έχει μπερδέψει την πολυπολιτισμικότητα με τον πλουραλισμό, έχει μπερδέψει την ανεξιθροσκία με την επιστροφή στη θεοκρατία. Το γιατί και το πώς είναι μακρά συζήτηση: αν οι εκπρόσωποι του μεγάλου κεφαλαίου πίστευαν ότι η θρησκεία θα κρατήσει τους εργαζομένους σε κατάσταση ύπνου και υποταγής, πήγαν για μαλλί και βγήκαν κουρεμένοι.

Ποιες οι ευθύνες της Δύσης στα εξτρεμιστικά ισλαμικά φαινόμενα, όπως οι επιθέσεις σε Βρυξέλλες και Παρίσι; Στο βιβλίο κάνετε λόγο για αυτομαστίγωμα της Δύσης

όταν έρχεται η ώρα της απόδοσης ευθυνών.

Το αυτομαστίγωμα είναι εύκολο και μας κάνει συμπαθείς. Το ζήτημα δεν είναι να γίνουμε συμπαθείς, το ζήτημα είναι να γίνουμε αποτελεσματικοί. Οι ευθύνες της Δύσης σχετίζονται με κακή διπλωματία και κακή πολιτική ένταξης των ξένων. Όσο για την επέμβαση στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ ήταν μνημιώδεις γκάφες. Ωστόσο, αν πάμε πιο πίσω, μια καλοήθης επέμβαση, εκείνη των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν -που έκαναν πολλά καλά για τη χώρα- απεδείχθη συμφορά. Τότε δεν φαινόταν συμφορά... Θέλω να πω ότι ο χρόνος αποκρυσταλλώνει πράγματα που δεν βλέπουμε μέσα στο παρόν. Η Αριστερά κόπτεται σήμερα για τα δικαιώματα των ταπεινωμένων χωρίς να αναρωτιέται

«Η Αριστερά ήταν εκείνη που πρωτοστάτησε στις διαδικασίες του κοσμικού κράτους: τώρα υποκλίνεται στους τρελούς του θεού»

ποιοι είναι οι «ταπεινωμένοι»... Η ισλαμική θεμελιοκρατία είναι μια βαρβαρότητα με αρχαίες ρίζες που δεν σχετίζεται με το τι κάνει ή δεν κάνει η Δύση. Οι ισλαμιστές φθονούν τη Δύση και θέλουν να εξολοθρεύσουν τους απίστευτους. Η Αριστερά στρίβει, εμμέσως, τον ισλαμοφασισμό όπως προτού πάρει χαμπάρι τη φύση του εθνικοσοσιαλισμού φλέρταρε με παρόμοια μαζικά κινήματα.

Για πολλά χρόνια ισχυρίζεστε ότι οι πολιτισμοί που πέρασαν Αναγέννηση και Διαφωτισμό είναι «ανώτεροι» από εκείνους που δεν πέρασαν. Ειλικρινά, η ελληνική κοινωνία, πού εντάσσεται στην αξιακή αυτή κλίμακα;

Προφανώς ο ελληνικός πολιτισμός υπήρξε ανώτερος του πολιτισμού των Βανδάλων - παρότι τώρα εμείς οι Ελλαδίτες έχουμε γίνει βάνδαλοι. Φυσικά και υπάρχουν ανώτεροι πολιτισμοί: ακόμα και ο Λεβί-Στρως το παραδέχτηκε στο τέλος... Ε, πώς να το κάνουμε, δεν μπορούμε να συγκρίνουμε τα επιτεύγματα της Δύσης με τον πολιτισμό των αγρίων φυλών που ψήνουν τα παιδιά τους και τα τρώνε μαζί με πατάτες. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η Δύση δεν είναι ικανή για φρικαλεότητες. Ο πολιτισμός μάς συγκρατεί από το να κάνουμε φρικαλεότητες: άλλοτε τα καταφέρνει, άλλοτε αποτυγχάνει. Αλλά η Δύση έχει διανύσει μακρύ δρόμο.

Εξηγήστε μας συνοπτικά τη διαφορά μεταξύ μιας «πολυπολιτισμικής κοινωνίας» και μιας «πλουραλιστικής», η οποία αποτελεί τον βασικό άξονα αναφοράς του βιβλίου σας.

Η πολυπολιτισμική κοινωνία είναι εκείνη όπου όλοι οι πολιτισμοί -όχι οι κουλτούρες: οι «πολιτισμοί»- προσπαθούν να συνυπάρξουν με αποτέλεσμα η κάθε κοινότητα να κλείνεται στον εαυτό της, να υπακούει στους δικούς της νόμους, να μην υπόκειται στους νόμους του κράτους. Ο πλουραλισμός, αντιθέτως, δεν αναδεικνύει τη διαφορά, «αδιαφορεί» για τη διαφορά, δεν την

εξυμνεί και δεν κραδαίνει τις σημαίες της λεγόμενης διαφορετικότητας. Όλοι οι άνθρωποι, σε κοινωνία πλουραλιστική, υπακούν στον ίδιο νόμο, χωρίς εξαιρέσεις. Και διατηρούν μόνον εκείνα τα ήθη και τα έθιμα που δεν αντιβαίνουν στον νόμο.

Γιατί θεωρείτε την πολιτική ορθότητα «δηλητήριο» του δημόσιου διαλόγου;

Η απάντηση είναι απλή: η «πολιτική ορθότητα» σημαίνει ομοιομορφία και θάνατο της σκέψης. Είναι μια μορφή ασυνόμειυσης. Οι πολιτικός ορθοί δεν σκέφτονται -διανύουμε την εποχή των παπαγάλων.

Το βιβλίο προτείνει λύσεις ώστε να διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή και οι αξίες της δυτικής δημοκρατίας και του κοσμικού κράτους. Πόσο εφαρμόσιμες είναι αυτές οι λύσεις και γιατί δεν έχουν εφαρμοστεί ως τώρα;

Αν δεν καταλάβουν οι ίδιοι οι μουσουλμάνοι ότι αυτό το ισλαμικό όραμα θα τους αποδεκατίσει, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε σε λύσεις. Οι λύσεις δεν μπορούν να είναι μονομερείς. Το γιατί δεν έχουν εφαρμοστεί είναι πολύ μεγάλο ζήτημα, πολυπαραγοντικό και άπτεται, μεταξύ άλλων, της ανθρωπίνης βλακείας.

Για το τέλος: σε ποιες τρεις λέξεις συνοψίζεται για εσάς η έννοια της ανθρώπινης ελευθερίας;

Να σέβεται τον εαυτό σου, να είσαι συνεπής στις υποχρεώσεις σου και να διατηρείς τα όριά σου. Άρα: σεβασμός, συνέπεια, όρια.

Πληροφορίες

Η παρουσίαση του βιβλίου «Πλουραλισμός, Πολυπολιτισμικότητα, Ενσωμάτωση, Αφομοίωση - Σημειώσεις για τη σύγχρονη ανοιχτή κοινωνία» θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη, 7 Απριλίου και ώρα 18:30 στο Σολωμειον Κέντρο Βιβλίου, Βυζαντίου 24, Στρόβολος, Λευκωσία.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γιώργος Κορδομενίδης Τα λογοτεχνικά περιοδικά της Θεσσαλονίκης

Παρουσίαση // Ο ρέκτης εκδότης του θαυμάσιου «Εντευκτηρίου» ήταν ο φιλοξενούμενος του Colloquium Νεοελληνικής Φιλολογίας, του Τμήματος Βυζαντινών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου, όπου μίλησε για την ιστορία των λογοτεχνικών περιοδικών της Θεσσαλονίκης

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

«**Ε**πίμονος κηπουρός των γραμμάτων», ένας «πολυπράγμων» και «πολύτροπος» σκαπανέας που «ανήγαγε την επιμέλεια εκδόσεων σε πραγματική τέχνη»... Όλοι αυτοί οι προσδιορισμοί συμπυκνώνουν θαυμάσια την πολύχρονη και πολύφερνη πορεία του Γιώργου Κορδομενίδη στον χώρο των έντυπων -και όχι μόνο πα- περιοδικών λογοτεχνικών εκδόσεων, αλλά και εν γένει στο ευρύτερο ελλαδικό πνευματικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι, και ιδιαίτερα της πόλης του Θεσσαλονίκης.

Ο ρέκτης εκδότης του εξαίρετου «Εντευκτηρίου», το οποίο διάγει αισίως, και ευοχίμως, τον 29ο χρόνο του βίου του, ήταν ο φιλοξενούμενος, την περασμένη Τρίτη, του Colloquium Νεοελληνικής Φιλολογίας, που διοργανώνει το Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου, για να μιλήσει για την ιστορία των λογοτεχνικών περιοδικών εντύπων της Θεσσαλονίκης.

Τον ομιλητή εισήγαγε ο καθηγητής Παντελής Βουτουρής, ο οποίος έκανε μια «αδρομερή» αναφορά στην πολύμορφη δραστηριότητα που έχει αναπτύξει τις τελευταίες δεκαετίες ως εκδότης και διοργανωτής πολιτιστικών εκδηλώσεων, με σημείο αναφοράς την έκδοση του Εντευκτηρίου το 1987, το οποίο, όπως επισήμανε, συνεχίζει την παράδοση των πολύ αξιόλογων λογοτεχνικών περιοδικών της Θεσσαλονίκης, από τις αρχές σχεδόν του 20ού αιώνα.

Ανάμεσά τους, οι περίφημες «Μακεδονικές Ημέρες», που συνδέονται αποφασιστικά με την εισαγωγή του λογοτεχνικού μοντερνισμού στην Ελλάδα.

Ο κ. Κορδομενίδης περιοδολόγησε τις βασικές γραμμές εξέλιξης του περιοδικού λογοτεχνικού Τύπου της Θεσσαλονίκης από την απελευθέρωση της πόλης το 1912, σε συνάρτηση με τους κοινωνικούς, πολιτικούς και ιδεολογικούς μετασχηματισμούς που επεσυνέβησαν στην ελληνική κοινωνία -βαλκανικοί πόλεμοι, μικρασιατική καταστροφή, κατοχή-εμφύλιος, μετεμφυλιακή περίοδος, δικτατορία, μεταπολίτευση- έως το τέλος του 20ού αιώνα.

Το ιστορικό υπόβαθρο της «εναρκτηρίας» υπό αναφορά περίοδου, θα πει ο ομιλητής, χαρακτηρίζεται από σχεδόν παντελή έλλειψη πνευματικής ζωής, στις συνθήκες μιας μεταπρατικής κοινωνίας, την οποία ο Γιώργος Βαφόπουλος -κατά κάποιον τρόπο ο «γενάρχης» της θεσσαλονικιώτικης λογοτεχνικής ζωής, σύμφωνα με τον Γιώργο Κορδομενίδη-, είχε αποκαλέσει «έρμη χώρα».

«Δεν υπήρχε περιθώριο για ανάπτυξη πνευματικής ζωής, στις συνθήκες

μιας μεταπρατικής κοινωνίας», όπως ήταν η κοινωνία της Θεσσαλονίκης στις αρχές του 20ού αιώνα, ωστόσο, σ' αυτή την περίοδο αρχίζουν να εμφανίζονται κάποια ψήγματα ανάπτυξης, με τον τριπλασιασμό των ελληνικών τυπογραφείων και την αύξηση των βιβλιοπωλείων, «σε μια πόλη όπου η ελληνική κοινότητα αποτελούσε την τρίτη σε μέγεθος κοινότητα, πίσω από την εβραϊκή (ογκωδέστερη) και την τουρκική», και η οποία, σύμφωνα με μια απογραφή της εποχής, δεν ξεπερνούσε το 25% του συνολικού πληθυσμού.

Η απελευθέρωση, δε, το 1912 από τους Οθωμανούς, δεν επέφερε την άθιση της πνευματικής ζωής, όπως ενδεχομένως να ανέμενε κάποιος, καθώς η Θεσσαλονίκη, από μια κοσμοπολίτικη πόλη, σύνθεμα πολλών εθνότητων και κουλτουρών, μετατράπηκε σε μια «ελληνική επαρχιακή πόλη».

Θα περάσει μια δεκαετία, επισημαίνει ο Γ. Κορδομενίδης, για να εμφανιστούν τα πρώτα σημάδια μιας ενδιαφέρουσας πνευματικής ζωής, η οποία σηματοδοτείται από την παρουσία μιας νέας, δυναμικής γενιάς λογοτεχνών και την αλλαγή του εθνικοπατριωτικού προσανατολισμού των εκδόσεων προς μια περισσότερο φιλολογικό χαρακτήρα εκδοτική παραγωγή.

Η έκδοση της «Τέχνης»

Απότοκο αυτών των ζυμώσεων είναι η κυκλοφορία, το 1921, του λογοτεχνικού περιοδικού «Η Τέχνη», με πρωτεργάτες τους Χατζηνάση, Μανώλη Μάνο και Βασίλη Χ' Ανδρέου, το οποίο θα συναριθμήσει έξι τεύχη, ανοίγοντας τις σελίδες του και στους λογοτέχνες του αθηναϊκού Κέντρου, με αναδημοσιεύσεις και δημοσιεύσεις κειμένων τους.

Πρόσφερε, ταυτόχρονα, βήμα στους νέους δημιουργούς, παίρνοντας θέση υπέρ μιας «καθαρής δημοτικής», παρά το ότι φιλοξενούσε και κείμενα γραμμένα στην καθαρεύουσα. Το γεγονός, όμως, αυτό, σε συνδυασμό με την έλλειψη στήριξης από τους διανοούμενους της εποχής, οδήγησαν στο κλείσιμο του περιοδικού, που χαρακτηρίστηκε από τη διαδεδομένη χρήση της ψευδωνυμίας στις δημοσιεύσεις του.

Θα ακολουθήσουν τα «Μακεδονικά Γράμματα», που εμφανίζονται τον Απρίλη του 1922 και θα συνεχίσουν να εκδίδονται έως το 1924.

Πρόκειται για ένα ακραφώνως δημοτικιστικό περιοδικό, με ισχυρούς δεσμούς στον ψυχαρικό «κύκλο», όπου σημειώνονται κάποιες πρώτες θαραλέες γραμματολογικές τομές, αφού δημοσιεύει κείμενα σε μονοτονικό και ατονικό σύστημα.

Την έκδοσή του θα συνεχίσουν οι Βαφόπουλος-Κόκκινος, υπό τη διεύθυνση των οποίων θα ακολουθήσουν άλλα τέσσερα τεύχη. Εμφανής είναι η πρόθεση του Γ. Βαφόπουλου να δημιουργήσει ένα έντυπο εφάμιλλο των

αθηναϊκών, αναπτύσσοντας συνεργασίες με προβεβλημένους Αθηναίους συγγραφείς της εποχής. Θα δημοσιεύσει, μάλιστα, και δύο ποιήματα του Καβάφη, σε δικό του σχολιασμό, αν και ο ίδιος, όπως επισήμανε ο Γ. Κορδομενίδης, ήταν σφόδρα παλαμικός.

Με κινητήριο μοχλό τον Πέτρο Σπανδωνίδη, φιλόλογο, κριτικό της λογοτεχνίας και δοκιμογράφο, που διακρίθηκε κυρίως για τις μελέτες του για την ποίηση και για τα δοκίμιά του επί θεμάτων της κλασικής και ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, θα κάνει την εμφάνισή του το 1932 το περιοδικό «Μακεδονικές Ημέρες» (έως το 1939 με 55 τεύχη), ένα από τα σημαντικότερα έντυπα στην ιστορία του ελληνικού λογοτεχνικού περιοδικού Τύπου.

Κυρίως στην πρώτη -και σημαντικότερη- περίοδο της ζωής του, το περιοδικό θα αναδειχθεί σε έπαλξη του λογοτεχνικού μοντερνισμού, με δημοσίευση σημαντικών κειμένων της ευρωπαϊκής πρωτοπορίας, ενώ τις στήλες του συνδιευθύνουν σημαντικές πνευματικές προσωπικότητες, όπως οι Βαφόπουλος, Θέμελης, Πεντζίκης, κ.ά.

Το «Ξεκίνημα», που κυκλοφορεί

τον τελευταίο χρόνο της Κατοχής, στα 1944, ήταν η εκδοτική απόπειρα μιας ομάδας φοιτητών, αριστερής ιδεολογικής κατεύθυνσης, με κύριο ενδιαφέρον την ποίηση. Άλλωστε, οι ιδρυτές και συντελεστές του, Μανώλης Αναγνωστάκης, Κλείτος Κύρου, Τόλης Καζαντζής, κ.ά. θα αφοσιωθούν και οι ίδιοι στην ποιητική δημιουργία, αναδεικνυόμενοι σε σημαντικούς εκπροσώπους της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Ένα περιοδικό που κατακτά σταδιακά μια ιδιαίτερη θέση στην πνευματική ζωή της πόλης. Χαρακτηριστικό δε είναι το ότι το «Ξεκίνημα» αποστασιοποιείται από την κυρίαρχη, περί αισθητικής, θέση της «επίσημης» αριστερής διανόησης της εποχής, με την οποία έρχεται συχνά σε αντιπαράθεση.

Ο «Κοχλιάς»

Την ίδια περίοδο (1945-47, 22 τεύχη) κάνει την εμφάνισή του ο «Κοχλιάς», μηνιαία έκδοση Τέχνης, ένα από τα αξιολογότερα μεταπολεμικά περιοδικά που κυκλοφόρησαν στον ελληνικό χώρο, με πρωτοποριακή, για την εποχή, γραφιστική προσέγγιση, χάρις κυρίως στη συμβολή του Γιάννη Σβορώνου και του Κάρουλου Τσίζεκ.

Με πρωτεργάτες τους Σβορώνο, Κιτσόπουλο, Κονιόρδο, σύντομα θα συγκεντρώσει γύρω του τη δημιουργική αρωγή και άλλων σημαντικών πνευματικών ανθρώπων της πόλης, όπως ο Κάρουλος Τσίζεκ, η Ζωή Καρέλλη, κ.ά., ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στη διαμόρφωσή του ο Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, ο οποίος, όπως ανέφερε ο Γ. Κορδομενίδης, ήταν γνωστό ότι από καιρό σχεδίαζε την έκδοση ενός λογοτεχνικού εντύπου.

Το περιοδικό θα ξεχωρίσει για τις πρωτότυπες δημοσιεύσεις και μεταφράσεις του (συλλογικές μεταφράσεις που γίνονταν ενίοτε από 2-3 άτομα), ενώ θα φιλοξενήσει στις σελίδες του αναχωρητικού περιεχομένου κείμενα μαζί με κείμενα που απηχούν τα φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής. Μεταξύ άλλων, θα δημοσιεύσει Σαρτρ, Νερούδα, Πιραντέλο, κ.ά., ενώ θα συνεργαστεί και με άλλους σημαντικούς συγγραφείς, όπως ο Τάκης Σινόπουλος, ο Άρνης Δικταίος κ.λπ.

Ταυτόχρονα, εγκαινιάζει σε κάθε τεύχος αφιερώματα ενός συγκεκριμένου θεματικού προσανατολισμού. Η ελληνική πολιτεία, αναγνωρίζοντας τη σημασία του για τα ελληνικά γράμματα, προχώρησε πριν από μερικά χρόνια στην ανατύπωση του περιοδικού, το οποίο είναι πια διαθέσιμο και στους σύγχρονους αναγνώστες.

Στα 1955 εκδίδεται η «Νέα Πορεία», το μακροβιότερο περιοδικό της Θεσσαλονίκης, το οποίο, όμως, λόγω του γεγονότος ότι, όπως εξηγήει ο κ. Κορδομενίδης, επέλεγε συχνά την τακτική των συμβιβασμών, θα περιπέσει, σταδιακά, σε μια κατάσταση άγονης ρουτίνας. Ωστόσο, η εμπλοκή ανθρώπων όπως ο Χρήστος Ντάλιας και ο Τηλέμαχος Αλαβέρας, συνιδρυτές του εντύπου, θα του προσδώσουν μιαν αρχική πνοή, ενώ θα έχει τη συνεργασία και άλλων σημαντικών λογοτεχνών της πόλης, όπως ο Μέσκος, ο Βιστωνίτης, ο Μπακιρτζής, ο Πλαστήρας κ.ά.

Όπως ανέφερε ο Γ. Κορδομενίδης, η Νέα Πορεία αποτέλεσε το βορειοελλαδικό ανάλογο της «Νέας Εστίας», διαγράφοντας μια πολύχρονη τροχιά, αν και όχι πάντοτε «ζωντανή και φρέσκια».

Η «Διαγώνιος»

Το 1958 εκδίδεται η περίφημη «Διαγώνιος», από τον Ντίνο Χριστιανόπουλο, η οποία μπόρεσε να μακροημερεύσει έως το 1983, με τέσσερις γόνιμες πενταετίες και αντίστοιχες ενδιάμεσες διακοπές διάρκειας δύο χρόνων.

Το περιοδικό, με μια καλαίσθητη και πρωτοποριακή αισθητική, θα δημοσιεύσει ιδιαίτερα σημαντικά κείμενα κριτικής ποίησης, πεζογραφίας, δοκιμίου και ζωγραφικής, στη βάση του «αξιωματος» ότι η κριτική είναι εκείνη που επιστημαίνει τις τάσεις και τα ενδιαφέροντα, διαμορφώνοντας μια συγκεκριμένη αντίληψη ως προς το τι είναι η λογοτεχνία και η γραφή.

Στις σελίδες της θα συνεργαστούν

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

σημαντικοί λογοτέχνες και ποιητές, όπως οι Ασλάνογλου, Παπαδημητρίου, Ιωάννου, Καζαντζής, Μπακονίκα, Κοκόλνς, Κοροβίνης κ.ά.

Δημοσιεύει, επίσης, πάμπολλες μεταφράσεις, ενώ από τις στήλες της θα αναδειχθούν δύο ιδιαίτερα σημαντικοί κριτικοί, ο Ηλίας Πετρόπουλος στην Τέχνη -προτού καταπαστεί με τη λογογραφία- και ο Παναγιώτης Μουλλάς στη λογοτεχνία. Από το 1959 έως το 1961 θα κυκλοφορήσει ένα ιδιαίτερα δυναμικό περιοδικό, η «Κριτική» του Μανώλη Αναγνωστάκη, το οποίο δημοσιεύει μόνον κριτικές και μελέτες.

Η «Κριτική», με στόχο να αναδείξει τη σημασία του συλλογικού βιώματος στην πνευματική δημιουργία, καταφέρνει να ανασυντάξει αξιολογικά ολόκληρο το λογοτεχνικό πεδίο, αν και πολεμήθηκε έντονα από την επίσημη αριστερά, με αρκετά επιθετικά δημοσιεύματα.

Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον περιοδικό ήταν το «Αουσμπλίκε» (Ausblicke, 1970-1979), το οποίο πρωτοπαρουσίασε στην Ελλάδα σημαντικούς γερμανόφωνους συγγραφείς όπως ο Χάντκε, ο Μπέρνχαρντ, ο Τσέλαν, ο Εντσεμπέργκερ και αρκετοί άλλοι, νέοι, ως επί το πλείστον, λογοτέχνες.

Στις σελίδες του, μάλιστα, θα δημοσιεύσει, πρώτη φορά, το εμβληματικό «Πεθαίνω σαν χώρα» ο Δημήτρης Δημητριάδης, ενώ θα φιλοξενηθούν με κείμενά τους οι Καλοκύρης, Ίσαρης, Φωσιέρης κ.ά.

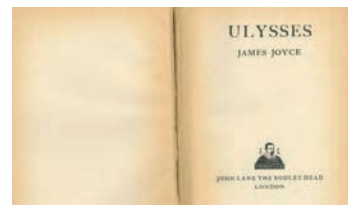
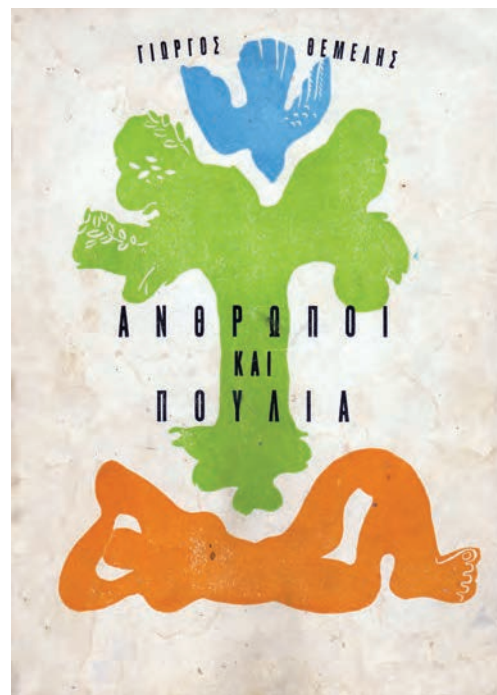
«Ένα περιοδικό που συνδυάζει τον μαχητικό κριτικό λόγο με την ανάλυση της ευρύτερης πνευματικής και κοινωνικής ζωής», θα πει ο Γ. Κορδομενίδης.

Την ίδια περίοδο, τη δεκαετία του '70 (Οκτώβριος 1971) κάνει την εμφάνισή του το «Τραμ» (πέντε πρώτα τεύχη), ένα περιοδικό πανελληνίας αναφοράς, όπως η Διαγώνιος και ο Κοκλάς, με δημοσιεύσεις κειμένων του Σεφέρη, του Εμπερίκου, του Σαχτούρη, του Γκάτσου, κ.ά. Ιδρύεται από μια παρέα φοιτητών αποτελούμενη από τους Καλοκύρη, Θεοδωρίδη, Σουλιώτη, Χουλιάρα, ενώ στις στήλες της φιλοξενούνται και νεότεροι σημαντικοί συγγραφείς, όπως η Αλεξάνδρα Δεληγιώργη κ.ά. Από το περιοδικό θα προκύψουν, στη συνέχεια, τα «Τραμάκια».

Το «Εντεκτήριο»

Το «Εντεκτήριο» έκανε την εμφάνισή του το 1987, με εκδότη τον Γιώργο Κορδομενίδη. Στόχος του περιοδικού να αναδείξει θέματα ευρύτερου προβληματισμού και γενικής παιδείας παραμένοντας ανοικτό τόσο σε πανελλήνιες συνεργασίες όσο και στην παρουσίαση νέων δημιουργών, πάντα, όμως, με γνώμονα την ποιότητα και ένα αυστηρό κριτήριο αξιολόγησης.

Έχει φτάσει ήδη τα 108 τεύχη, με πλούσια ύλη που καλύπτει ποίηση, πεζογραφία, μελέτες, κριτικές, δοκίμια, και φωτογραφία. Ο Γ. Κορδομενίδης, πέρα από την έκδοσή του, καθιέρωσε τη Λογοτεχνική Σκηνή, καθώς και το Underground Εντεκτήριο, όπου φιλοξενούνται, σε τακτά διαστήματα, σημαντικοί συγγραφείς και ποιητές.

ART AERI LTD

Τζέιμς Τζόυς

Ο Τζέιμς Τζόυς γεννήθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1882 στο Δουβλίνο και πέθανε στις 13 Ιανουαρίου 1941, ήταν Ιρλανδός συγγραφέας και ποιητής. Παρά το θρησκευτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούσε, σε ηλικία 16 ετών ο Τζόυς αρνήθηκε την καθολική θρησκεία. Θεωρείται ένας από τους κορυφαίους λογοτέχνες του 20ού αιώνα, δημιουργός σπουδαίων μυθιστορημάτων όπως «Δουβλινέζοι» (1914), «Το πορτραίτο του καλλιτέχνη» (1916), «Οδυσσέας» (1922) και «Η αγρύπνια των Φίννεγκαν» (1939). Παρά την καταγωγή του, έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του εκτός Ιρλανδίας. Το 1903 πέθανε η μητέρα του, που έπασχε από καρκίνο, γεγονός που επηρέασε βαθιά τον Τζόυς. Το 1914 ο Τζόυς ξεκίνησε τη συγγραφή του σημαντικότερου βιβλίου του, του «Οδυσσέα», που αποτελεί πιθανώς και το δημοφιλέστερο έργο του, καθώς επίσης και το πλέον αντιπροσωπευτικό του ύφους του. Η συγγραφή του άρχισε το 1914, ενώ ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 1921. Το βιβλίο εκδόθηκε το 1922, την ημέρα των γενεθλίων του Τζόυς, από το βιβλιοπωλείο Shakespeare and Company. Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου έζησε στη Ζυρίχη, ενώ μετά τη λήξη του μετακόμισε στο Παρίσι, έπειτα από πρόσκληση του ποιητή Έζρα Πάουντ, όπου και παρέμεινε για τα επόμενα είκοσι περίπου χρόνια. Το 1922 εκδόθηκε ο «Οδυσσέας», ενώ την ίδια περίοδο περίοδο ο Τζόυς άρχισε την επεξεργασία της «Αγρύπνιας των Φίννεγκαν», αποσπάσματα του οποίου δημοσιεύτηκαν σε περιοδικά για πρώτη φορά το 1924. Η τελική επίσημη έκδοση του έργου χρονολογείται στα 1939, κάρη στις προσπάθειες της οικογένειας Τζόυς, που ενθάρρυναν τον Τζόυς σχετικά με την ολοκλήρωση του έργου και παρά τις απογοητεύσεις του ίδιου, εξαιτίας της αρχικής αρνητικής υποδοχής του. Με την «Αγρύπνια των Φίννεγκαν», ο Τζόυς εγκατέλειψε κάθε είδους σύμβαση σχετικά με τη χάραξη μιας πλοκής ή τη δημιουργία χαρακτήρων. Η γλώσσα που χρησιμοποίησε είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, προσομοιώνοντας κατά κάποιο τρόπο τη συνειρμική ακολουθία ενός ονείρου. Χαρακτηριστικό στοιχείο αποτελούν ακόμα τα πολλά λογοπαίγνια που κατασκευάζει ο Τζόυς, σε διάφορες γλώσσες. Στο έργο αυτό ο Τζόυς, αποδομώντας καταλυτικά κάθε γνωστή μέχρι τότε γλωσσική σύμβαση, δημιούργησε μια γλώσσα προσωπική και συνάμα παγκόσμια, προσπάθησε να αποδώσει, μέσω των πολύσημων αναφορών του, τον πλούτο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους δημιουργούς και συγγραφείς της σύγχρονης παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Για περισσότερες πληροφορίες
αποταθείτε στο www.artaeri.com.
Μακαρίον 71, Α/στια

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ
longinospan@gmail.com

«Η Σινεμά Νοσταλγία»

Παρουσίαση // Νοσταλγικές ταινίες μάς ταξιδεύουν στη χρυσή εποχή της αθωότητας, στην προπολεμική Ιταλία και στην Αμερική πριν από το τραύμα του Βιετνάμ

Summer of '42

Ένα αγαπημένο εφηβικό ημερολόγιο από τον σεναριογράφο Χέρμαν Ράουντσερ, που φυλλομετρούμε χωρίς να το χορταίνουμε. Εικόνες από παλιά καλοκαίρια ξετυλίγονται μπροστά μας, μαζί με τη συγκινητική μουσική του Μισέλ Λεγκράντ και την αξέχαστη φωνή του Τζόνι Μάθις: Περίπατο σε ερμητικές παραλίες, βλέμματα γεμάτα υποσχέσεις, πατημασιές στην άμμο, βόλτες σε έρημα δρομάκια, αγκαλιές στα σινεμά, ραβασάκια και μουσικές... Ουσιαστικά, η ταινία του Ρόμπερτ Μάλιγκαν είναι μια ελεγεία στη χαμένη αθωότητα, λίγο πριν φουντώσει ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και πολύ πριν η ρομαντζάδα εξαντληθεί στην μπανάλ ατάκα: «κάνε με add στο facebook». Είναι αφιερωμένη στον ένα από τους ήρωες και κολλητό του σεναριογράφου, τον Όσκαρ, ο οποίος σκοτώθηκε στον πόλεμο της Κορέας. Το ζύπνημα του έρωτα, η εφηβική φιλία, τα ντροπαλά, παρθένα κορίτσια, το μότο «the summer knows» αποτελούν τα κομμάτια αυτού του υπέροχου πίνακα. Υπήρξε μπλόκμαστερ στην εποχή του και το οσκαρικό τραγούδι του Μάθις γνώρισε αμέτρητες διασκευές, από καλλιτέχνες όπως οι Φρανκ Σινάτρα και Μπάρμπαρα Στρίζαντ. Παράλληλα, αποτέλεσε έμπνευση για το θρυλικό «Summer of '69» του Μπράιαν Άνταμς. Ένας άλλος λόγος για να ζήσουμε αυτό το καλοκαίρι του '42, είναι γιατί μέσα από αυτό γεννήθηκε το «Μαλένα» με την Μόνικα Μπελούτσι. Η Τζένιφερ Ο Νιλ, στον αντίστοιχο ρόλο, μπορεί να μην διαθέτει τις μεσογειακές καμπύλες, αλλά έχει αυτό το βλέμμα που σκοτώνει.

American Graffiti

Έτος 1973. Ο «Νovός» κερδίζει το Όσκαρ και ο Φράνσις Φορντ Κόπολα πιέζει τον σκηνοθέτη και φίλο του, τον 29χρονο τότε Τζορτζ Λούκας, να φτιάξει «κάτι πιο εμπορικό». Ο Λούκας ενδίδει και μας χαρίζει μια από τις πιο νοσταλγικές ταινίες στην ιστορία του σινεμά. Αποτυπώνει με τρόπο μοναδικό τη χαμένη προ-Βιετνάμ αθωότητα, όταν οι baby-boomers αποφάσισαν ότι θα άλλαζαν τον κόσμο... ροκάροντας. Εμπνευσμένος από τα δικά του εφηβικά χρόνια στην πόλη Μοντέστο της Καλιφόρνια, δημιουργεί μια γλυκόπικρη κομεντί, δείχνοντας πώς θα έπρεπε να γυρίζονται οι εφηβικές ταινίες. Τα σαΐνια του Χόλιγουντ ετοιμάζονταν να στείλουν το αριστούργημά του στον κάλαθο της TV, αλλά μετά τους διθυράμβους των κριτικών στα previews, ευτυχώς ανέντησαν. Ως αποτέλεσμα, το American Graffiti βρέθηκε στο νούμερο τέσσερα των πιο εμπορικών ταινιών στην ιστορία του αμερικανικού κινηματογράφου! Κάθε νέος που ονειρεύεται, ακόμη και σήμερα, θα νιώσει πλήρως ταυτισμένος με το κουαρτέτο των συμμαθητών. Τα τραγούδια του Έλβις Πρίσλεϊ και του Μπάντι Χόλι δημιουργούν το απόλυτο ροκ εν ρολ σάουντρακ και στο άγνωστο τότε καστ φιγουράρουν τα ονόματα των μελλοντικών σούπερ-σταν: Ο σκηνοθέτης του «A beautiful mind» Ρον Χάουαρντ, ο Ρίτσαρντ Ντρέιφους των «Στενών επαφών τρίτου τύπου», ο μελλοντικός «Ιντιάνα Τζόουνς» Χάρισον Φορντ...

Malena

Ο Τζουζέπε Τορνάτορε είναι ένας νοσταλγικός τύπος. Η καρδιά του είναι δοσμένη στη χρυσή εποχή του ιταλικού σινεμά, τότε που μεγαλοουργούσε ο ανομολόγητος μέντοράς του, Φεντερίκο Φελίνι. Οχι, δεν έχει φτάσει ποτέ στα επίπεδα του il maestro, αλλά στο μεταξύ μάς έχει χαρίσει το «Cinema Paradiso», ένα μικρό δακρύβρεχτο αριστούργημα. Εδώ, με τη βοήθεια ενός άλλου μεγάλου μαέστρου, του Ένιο Μορικόνε, συνεχίζει το συγκινητικό, αν και ολίγον φολκλορικό, ταξίδι του στο παρελθόν. Μας μεταφέρει στο 1941, στο μέσο του Παγκοσμίου Πολέμου, σε ένα χωριό της Σικελίας, όπου δεσπόζει η φιγούρα μιας πανέμορφης γυναίκας. Είναι η Μαλένα, μια μελαγχολική αλλά Σοφία Λόρεν φιγούρα, που στοιχειώνει τα ερωτικά όνειρα του Ρενάτο, αλλά και όλων εμάς. Την υποδύεται η Μόνικα Μπελούτσι, με το μεγαλείο που διέθεταν όλες οι Ιταλίδες ντίβες του παρελθόντος. Η κάμερα του Λάγιο Κολλάι μοιάζει να κυλάει πάνω στις ατελείωτες γάμπες της, στο χυμώδες σώμα της. Όμως, ενώ η ταινία αφορά στην αφύπνιση της σεξουαλικότητας σε ένα δεκατριάχρονο, δεν πέφτει ποτέ στα πλοκάμια της φτηνής σεξοκωμωδίας. Αντίθετα, κάνει κοινωνική κριτική της στενόμυαλης μικρής κοινωνίας που αναπαριστά, αλλά και των προκαταλήψεων που οδήγησαν στην ανάδυση ενός αξιοθρήνητου δικτάτορα στην εξουσία. Θύμα των ιδίων εμμονών, πέφτει και η ωραία-αλλά-μοιραία Μαλένα Σκόρντα.

Amarcord

Τι σημαίνει amarcord; Είναι μια σύνθετη λέξη, δημιουργία του ίδιου του Φεντερίκο Φελίνι, που προέρχεται από το «αγαπώ» και το «θυμάμαι». Και είναι ένα φιλμ που προσωπικά λατρεύω να θυμάμαι. Το αυτοβιογραφικό του κωμικό έπος (που του χάρισε ένα από τα τέσσερα του Όσκαρ) δεν είναι μονάχα μια ταινία. Είναι μια πανδαισία αισθήσεων. Μπροστά στην κάμερα του Φελίνι, τίποτα δεν περισσεύει: Εφηβικοί πόθοι και ενοχές, η μαγεία του αμερικανικού σινεμά και των σταν, τοπικοί ήρωες, εκκεντρικοί δάσκαλοι στα πρόθυρα νευρικής κρίσης και το... μακρύ χέρι της καθολικής εκκλησίας να κινεί τα νήματα αυτού του πολύχρωμου κόσμου. Πολλοί προσπάθησαν να μιμηθούν το στυλ του στη συνέχεια, αλλά «il maestro» παρέμεινε μόνο ένας. Πήρε αξιαγάπητους, καθημερινούς χαρακτήρες, σαν να ήταν βγαλμένοι από την παλιά γειτονιά μας και δημιούργησε ένα αξέχαστο τσίρκο που παρακολουθούμε ακόμη σαν μαγεμένοι, 36 χρόνια μετά. Αλυσμόνητα παραμένουν τα πλούσια ελέη της καπνοπώλισης, ο θεός που σκαρφαλωμένος πάνω σε δέντρο απαιτεί εδώ και τώρα γυναίκα, ο τυφλός ακορντεονίστας και η υπέροχη, νοσταλγική μουσική του Νίνο Ρότα.

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασιές // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Ταραγμένα και Παγιδευμένα Χρόνια

Γιώργος Πετούσης

Το πολυπρόσωπο και πολυφασματικό έργο του Γιώργου Πετούση επαξίως τιμήθηκε με το Β' βραβείο πεζογραφίας το 2010 από τον Φιλολογικό Σύλλογο Παρνασσός. Με την έκδοσή του το 2013 ήλθε να συνεισφέρει τη δική του πολύτιμη ψηφίδα στην πολύπτυχη τοιοχογραφία της λαμπρής εποποιίας του 1955-59, εμπλουτίζοντας τους τόμους της χρονικογραφίας της και ειδικότερα διαφωτίζοντας άγνωστα δρώμενα και άγραφες ηρωικές πράξεις από τον Αγώνα της ΕΟΚΑ στην πόλη και επαρχία Λεμεσού. Ο τίτλος του αξιόλογου αυτού ιστορικοπολιτικού χρονικού «Ταραγμένα και Παγιδευμένα Χρόνια» προοιδαίνει το περιεχόμενο των βιωματικών μαρτυριών, που επιμαρτυρούν οι τεκμηριωμένες πηγές της ιστορικής μνήμης και της σχετικής βιβλιογραφίας, η οποία επιτάσσεται του βιβλίου, για την κρίσιμη δεκαετία του 1950: από τις μαζικές διεκδικητικές εκδηλώσεις του κυπριακού Ελληνισμού, πριν ακόμη το 1950, προς εκπλήρωση των προαιώνιων πόθων της Ένωσης με την Ελλάδα, όπως τα Οκτωβριανά του 1931 και το Ενωτικό Δημοψήφισμα του 1950, και την προετοιμασία του Αγώνα της ΕΟΚΑ μέχρι την επική τετραετία και έως την Ανεξαρτησία με τις επισφαλείς Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, χωρίς να παραλείπονται εμβόλιμες προεκτάσεις αναφορών για την περίοδο της Τουρκανταρσίας και τις αποφράδες ημέρες του '74. Χαρακτηριστικά, ο συγγραφέας σημειώνει στην εισαγωγή του: «Άραγε, διερωτώμαι, μέσα από τις σελίδες αυτού του βιβλίου να έγραφα Λογοτεχνία; Η μήπως συνέδραμα και να έγραφα και Ιστορία;».

Ωστόσο, οι 430 σελίδες του βιβλίου, που διανθίζονται από μαυρόασπρες δηλωτικού συμβολισμού φωτογραφίες με σημαντικά στιγμιότυπα, εμβληματικά μνημεία και τις κυριότερες μορφές των πρωταγωνιστών, που έδωσαν με ακατάβλητο σθένος και απaráμιλλο πατριωτισμό το «παρών» τους κατά των αποικιοκρατών, αν τα γονότα και τα πρόσωπα δεν ήταν πραγματικά, διαβάζεται με τους ζωηρούς ρυθμούς μιας γλαφυρής περιγραφικής εικονοπλασίας και σκηνικής αποτύπωσης σαν μυθιστόρημα της πιο ευφάνταστης μυθολογίας: όπως και τα 46 κεφάλαια, παρά τη συγκροτημένη συνοχή της δομικής τους πλοκής, θα μπορούσαν να στοιχειοθετούν αυτοτελή ιστορικά αφηγήματα είτε διηγήματα μυθολογικής φαντασίας. Μέσα από τα επεισόδια της υπεράνθρωπης δράσης των ηρώων, μεταφορικά και κυριολεκτικά, ο αναγνώστης βιώνει τους παλμούς της εναγωνίας αναμονής από την αποστολή της αγωνιστικής δράσης και του ριψοκίνδυνου ρόλου της αρετής και της τόλμης τους, που διαδραμάτισαν από τη Λεμεσό μέχρι τα Αγρίδια, το ηρωικό

της Πιτσιλιάς, και τη γύρω περιοχή.

Υπό τριπλή ιδιότητα ο συγγραφέας, που ταυτίζεται με τον πρωτοπρόσωπο αφηγητή και έναν από τους ήρωες-μαθητές από το Δημοτικό της Α' Αστικής μέχρι το Λανίτειο Γυμνάσιο της εφηβείας του, παρακολουθεί με πάσα λεπτομέρεια τα δρώμενα στην πορεία της πολιτικής και στρατιωτικής τους εξέλιξης, καθώς και την αναδρομική τους ανάμνηση. Δεν διστάζει, εντούτοις, να απομυθοποιήσει στις πρώτες και ιδίως στις τελευταίες σελίδες, όχι μόνο τις πλεκτάνες των Αγγλων, αλλά και τη στάση της δικής μας ανακόλουθης πολιτικής, τις ανιστόρητες ιδεοληψίες και προσωποπαγείς αντιλήψεις, συζητώντας με τους συμπρωταγωνιστές-συνομιλητές τους λανθασμένους χειρισμούς στο Κυπριακό και επικαλούμενος αδιάψευστες μαρτυρίες είτε τις εκ των υστέρων απόψεις ώριμων πολιτικών. Έτσι, η εξιστόρηση των γεγονότων δεν φωτίζεται με την ανιαρή μονολογική αφήγηση, αλλά κάτω από τον πολυεστιακό φακό του γνήσιου καθημερινού διαλόγου, που εναλλάσσεται με την αφηγηματική σκιαγράφηση των αυθεντικών ανθρώπων της πόλης και της υπαίθρου, την ιστοριογεωγραφική περιγραφή του τόπου, όπου εκτυλίσσονται τα γεγονότα, υπενθυμίζοντας χρήσιμες πληροφορίες για την παλιά Λεμεσό, και με έντεχνους συνειρμούς τονίζει την εθνική ταυτότητα της ελληνοχριστιανικής ψυχής των Ελληνοκυπρίων.

Συγκλονιστικές οι σκηνές των μικρών μαθητών, που αντιδρούν σε κάθε αγγλικό σύμβολο, καθώς και σε δασκάλους, που θέλουν να τους αλλοτριώσουν την εθνική συνείδηση, της συμμετοχής τους στην ΑΝΕ, της ενεργούς εμπλοκής μαθητών και καθηγητών στον Αγώνα με τη συμμετάσχεση όλου του λαού, των συλλήψεων, ανακρίσεων, βασανιστηρίων και φυλακίσεων των αγωνιστών της ΕΟΚΑ, της εκτέλεσης του προδότη σε γαμήλιο γλέντι στο χωριό, της εκδικητικής αντίστασης των Αγριδιωτών και Αγριδιωτισσών, ύστερα από την ηρωική πτώση κοντά στο χωριό τους του τελευταίου νεκρού του Αγώνα Σάββα Ροτσιδν. Ένας ολόκληρος κόσμος, που μας δίδαξε την Ιστορία της Πατρίδας από τα θρανία μέχρι τα κρησφύγετα και τα Φυλακισμένα Μνήματα, ξαναζωντανεύει στο λογοτεχνικό χρονικό του Γιώργου Πετούση και αξίζει να μελετηθεί.

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Στο πέλαγος του παιδικού βιβλίου

chrysothemisch1@gmail.com

Όσο συνωθούνται στους πάγκους των βιβλιοπωλείων κι όσο σωρηδόν κατεβαίνουν διαδικτυακά οι τίτλοι και οι συγγραφείς παιδικών βιβλίων, άλλο τόσο θα πρέπει να φορτίζουν την έγνοια των γονιών, που αγωνιούν να καλλιεργήσουν στο παιδί τους την καλή συνήθεια της φιλαναγνωσίας. Ποιος, ωστόσο, φιλαναγνωσίας, όταν αφήνει παθητικά αδιάφορους τους μικρούς ακροατές της νηπιακής και προσχολικής ηλικίας ή όταν δεν κεντρίζει το φιλοπερίεργο αισθητήριο των μεγαλύτερων τους αναγνώστών; Αρκούν, άραγε, τα εμφανόμενα μιας επιμελημένης έκδοσης με εντυπωσιακό σκληρόδετο εξώφυλλο, ποιοτική εκτύπωση σε χαρτί πολυτελείας και φαντασμαγορική εικονογράφηση, αν το περιεχόμενο δεν είναι απλώς ένα από τα ίδια, αλλά κακέκτυπο αδέξιας παιδοσυγγραφής, αντιπαιδαγωγίας και ενίοτε παιδικής υποκουλτούρας; Γιατί, έστω κι αν τέτοια προϊόντα δύσπεπτης κατανάλωσης και βλαπτικής επενέργειας εμφανίζονται σποραδικά είτε συγκεκαλυμμένα, ο ευάλωτος κόσμος του παιδιού απαγορεύει την αντανάκλαση του καθρέφτη από τις μαζικές «ευώλπτες» βιβλιοφαγίες των ενήλικων.

Εάν από την άλλη, χωρίς την επίσημη θέσμιση ή τις άτυπες προδιαγραφές ενδεδειγμένων εκδόσεων παιδικής λογοτεχνίας εν όψει της ελεύθερης έκφρασης, πωξίδες και κανόνες πλοήγησης στο ανοικτό πέλαγος του παιδικού βιβλίου απομένουν οι γνωστοί και επώνυμοι συγγραφείς, πόσο αδικούνται κάποιοι από τους νεότερους και πρωτοεμφανιζόμενους, που θα τους ξεπερνούσαν, ενδεχομένως, στις βιβλιοδρομίες του είδους; Πόσο, εξάλλου, αποδεικνύονται αντικειμενικές, αν δεν είναι διαφημιστικές, οι εισηγητικές προτάσεις «αλληλέγγυων» ομοτέχνων

μαζί με τις συστάσεις βιβλιαγορών για τα δέκα, είκοσι ή εκατόν καλύτερα βιβλία; Μετέωρα ερωτήματα, προφανώς, αλλά και κρίσιμα, όταν οι γονείς ολιγορούν ή αδυνατούν να προμελετήσουν το ανάγνωσμα, που προορίζουν για τα νεαρά τους βλαστάρια ή όταν τους αφήνουν την πρωτοβουλία των κινήσεων, προτού ασκήσουν την επιλεκτική τους ικανότητα. Εφόσον, όμως, αργά ή γρήγορα μάθουν με τους δικούς τους χειρισμούς αυτενέργειας να κολυμπούν σ' έναν ωκεανό πολυχρωμίας και να εξερευνούν τον βυθό του κάτω απ' τις γραμμές, θα μπορούν διασχίζοντάς τον ν' ανακαλύπτουν πότε «το νησί των θησαυρών» και πότε τις κακοτοπιές της άγονης γραμμής. Διατρέχοντας, ύστερα, το δάσος, δεν είναι μόνο για να γλυτώσουν την «Κοκκίνοσκουφίτσα» και τη γιαγιά της από τα δόντια του λύκου, μα και φτάνοντας ως την αντιπέρα όχθη της μακρινής πολιτείας, για ν' ακούσουν μαγεμένο «το αηδόνι» του Άντερσεν. Ποιος ξέρει πόσες εμπνεύσεις θα τους έδινε, για να γράψουν τα ποιήματα και παραμύθια τους, αφιερωμένα στον μεγάλο Δανό παραμυθά, η γέννηση του οποίου στις 2 Απριλίου 1805 καθιέρωσε τη γιορτή του παιδικού βιβλίου.

Μια δυναμική συγχορδία

Ενός, ωστόσο, παιδικού βιβλίου με πρωτοφανέστες ιστορίες, που εξάπουν την περιέργεια, προκαλούν αδιάπρωτο το ενδιαφέρον της αναπάντεχης συνέχειας και διεγείρουν τον θαυμασμό, όπως εκείνο που ένωσε «η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων». Κι αν ο συγγραφέας της είχε πειστεί να δημοσιεύσει τις περιπέτειές της, ήταν γιατί ενθαρρύνθηκε από τα παιδιά του φίλου του, που είχαν ενθουσιαστεί διαβάζοντας το χειρόγραφο. Έτσι, το πάθος της φωνής τόσο του Άντερσεν όσο και του Κάρολ, όπως και άλλων κορυφαίων δημιουργών μέσα από τα αριστουργήματά τους,

που κοσμούν την παγκόσμια παιδική λογοτεχνία, δεν είναι μια φευγαλέα παρορμητική πνοή, αλλά η δυναμική συγχορδία, που καταφέρνει να εναρμονιστεί με τους κραδασμούς των παιδικών επευφημιών σ' όλη την ένταση της διαχρονικής τους διακλιμάκωσης.

Αν επί πλέον αναζητούσαμε τα άλλα επί μέρους συστατικά, που δίνουν ψυχή στο καλό παιδικό βιβλίο, δεν θα ανατρέχαμε αλλού παρά στο λαϊκό παραμύθι, που διαβάζεται από μικρούς και μεγάλους σε πολλαπλά επίπεδα πρόσληψης. Το παραμύθι της παραδοσιακής μούσας και της νοσταλγικής παιδικής μας αθωότητας με την αυθεντική ποιητική γλώσσα και τη ζωντανή γλαφυρή αφήγηση, όπως τη γνωρίσαμε οι παλαιότεροι από τους παππούδες και τις γιαγιάδες μας. Τους αγαθούς αυτούς γέροντες του αλλοτινού καιρού, που ήσαν με απλότητα λόγου, σκηνική παραστατικότητα και σαφήνεια πλοκής να εγκιβωτίζουν τον ένα μύθο μέσα στον άλλο, μεταμορφώνοντας την ονειρική φαντασία και την αλληγορική πολυσημία σε πραγματικότητα μιας ατέλειωτης πολυϊστορίας. Αυτό, ακριβώς, έκαναν εκείνοι, διασταυρώνοντας τη θυμοσοφία τους με τη μεγαλοφυΐα του Αινστάιν, όταν συμβούλευε τη νεαρή μητέρα πώς καλύτερα θα προετοίμαζε το πεντάχρονο παιδί της για το σχολείο και τη ζωή: «Να του λένε πάρα πολλά παραμύθια».

Τόσα πολλά παραμύθια, ώστε να έχει την ευχέρεια να ξεχωρίζει το πρωτότυπο και πρωτοποριακό από το κοινότυπο και την απομίμηση. Όσα θα του αφυπνίζουν τον νου και θα του πλημμυρίζουν την καρδιά με τα ωραία αισθήματα των ηρώων τους: τον «μικρό πρίγκιπα», που θα τον βοηθήσει ν' ανακαλύψει τους ανθρώπους στον δικό του πλανήτη ή τον «Σεβάρ τον θαλασσινό» και τον πολύτροπο Οδυσσέα, για να ταξιδέψει ως τα πέρατα του κόσμου.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Σάμουελ Μπέκετ, Το τέλος του παιχνιδιού

Απόσπασμα της εβδομάδας // Το βράδυ που αποζήτησες, κοίτα πώς πέφτει τώρα. Ωραίο αυτό. Έπειτα; Στιγμές άδειες, και τώρα και πάντα, να όμως που αθροίζονται, ο λογαριασμός κλείνει, η ιστορία τελειώνει // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης ενός χρόνου κυκλοφορίας του «Ηδυφώνου», η στήλη παραθέτει απόσπασμα από τον Σάμουελ Μπέκετ, όπως έκανε και πριν από ένα χρόνο ακριβώς, με χωρίο από τον «Ακατονόμαστο».

Το Τέλος του παιχνιδιού κυκλοφορεί από τις εκδόσεις **Ύψιλον/Θέατρο** σε μετάφραση **Κωστή Σκαλιόρα**

ΚΛΟΒ: Μου είπαν, Έτσι είναι ο έρωτας, ναι, ναι, πίστεψέ με, βλέπεις τι -

ΧΑΜ: Μίλα πιο καθαρά!

ΚΛΟΒ: - τι εύκολο που είναι. Μου είπαν, Έτσι είναι η φιλία, ναι, ναι, σε βεβαιώ, δεν χρειάζεται να ψάξεις άλλο. Μου είπαν, Εδώ είναι, στάσου, σκόπεσε το κεφάλι σου και κοίτα αυτή την ομορφιά. Αυτή την τάξη! Μου είπαν, Έλα τώρα, δεν είσαι δα κανένα ζώο, σκέψου τα αυτά και θα δεις πως όλα γίνονται ξεκάθαρα. Και απλά! Μου είπαν, Όλους αυτούς τους λαβωμένους που πεθαίνουν, με τι επιστημονική φροντίδα τους κοιτάνε. (Παύση) Λέω στον εαυτό μου, Καμιά φορά, Κλοβ, πρέπει να καταφέρεις να δεινοπαθείς καλύτερα αν θες να βαρεθούν να σε τιμωρούν - κάποτε. Λέω στον εαυτό μου, Καμιά φορά, Κλοβ, πρέπει να κάνεις πιο αισθητή την παρουσία σου, αν θες να σ' αφήσουν να φύγεις - κάποτε. Μα βιάζω πολύ γέρος, και πολύ απόμακρος, για να μπορέσω ν' αλλάξω συνήθειες. Δε θα τελειώσει λοιπόν ποτέ, δε θα φύγω ποτέ. (Παύση) Οσότου μια μέρα, ξαφνικά, τελειώνει, αλλάζει, δεν καταλαβαίνω, πεθαίνει, ή πεθαίνω εγώ, ούτε αυτό το καταλαβαίνω. Ρωτάω τις λέξεις που απομένουν - ύπνος, ζύπνος, βράδυ, πρωί. Δεν έχουν τίποτα να πουν. (Παύση) Ανοίγω την πόρτα του κελιού και φεύγω. Έχω τόσο

καμπουριάσει που δεν βλέπω παρά τα πόδια μου, αν ανοίξω τα μάτια, κι ανάμεσα στις κνήμες μου λίγη μαυριδερή σκόνη. Λέω πως η γη έσβησε, μόλο που δε θυμάμαι να την είδα ποτέ να φέγγει. (Παύση) Δεν χρειάζεται πια προσπάθεια. Όταν θα σωριαστώ, θα κλάψω από ευτυχία. (Παύση. Πάει προς την πόρτα)

ΧΑΜ: Κλοβ! (Ο Κλοβ σταματάει χωρίς να γυρίσει προς τον Χαμ. Παύση.) Τίποτα. (Ο Κλοβ προχωρεί) Κλοβ! (Ο Κλοβ σταματάει χωρίς να γυρίσει)

ΚΛΟΒ: Είναι αυτό που λέμε: απέρχεται της σκηνής.

ΧΑΜ: Σ' ευχαριστώ, Κλοβ... για τις υπηρεσίες σου.

ΚΛΟΒ: (Γυρνάει απότομα) Α, συγγνώμη, εγώ σ' ευχαριστώ.

ΧΑΜ: Ευχαριστούμε αλλήλους. (Παύση. Ο Κλοβ πάει στην πόρτα) Κάτι ακόμα. (Ο Κλοβ σταματάει) Μια τελευταία χάρη. (Ο Κλοβ βγαίνει) Σκέπασέ με με το σεντόνι. (Μακρά παύση) Όχι; Πάει καλά. (Παύση) Σειρά μου. (Παύση) Να παίξω. (Παύση. Αποκαμωμένος) Γνώριμο τέλος του χαμένου παιχνιδιού, παίξε και χάσε και πάψε πα να χάνεις. (Παύση. Ζωηρότερα) Για να δούμε. (Παύση) Α, ναι! (Παύση. Προσπαθεί να μετακινήσει την πολυθρόνα στηριζόμενος στο κοντάρι. Στο μεταξύ βγαίνει ο Κλοβ. Φοράει παναμά, σακάκι από «τουήν»,

κρατάει στο χέρι του αδιάβροχο, ομπρέλα, βαλίτσα. Ο Κλοβ στέκεται στην πόρτα, απαθής, με τα μάτια στυλωμένα στον Χαμ. Θα μείνει σ' αυτήν τη στάση ακίνητος ως το τέλος. Ο Χαμ εγκαταλείπει την προσπάθεια) Πάει καλά. (Παύση) Πέταμα. (Πετάει το κοντάρι, θέλει να πετάξει και τον σκύλο, μετανιώνει) Τα μεταξωτά βρακιά... (Παύση) Έπειτα; (Παύση) Βγάζω σκούφο. (Βγάζει τον σκούφο του) Ειρήνη... στα καπούλια μας. (Παύση) Ξαναβάζω σκούφο. (Ξαναβάζει τον σκούφο του) Ισοφάρισον. (Παύση. Βγάζει τα γυαλιά του) Σκουπίζω γυαλιά. (Βγάζει το μαντίλι του και, χωρίς να το ξεδιπλώσει, σκουπίζει τα γυαλιά του). Ξαναβάζω γυαλιά. (Ξαναβάζει το μαντίλι στην τσέπη, ξαναβάζει τα γυαλιά του) Κοντεύουμε. Άλλες δυο τρεις μ**s σαν κι αυτές και θα φωνάξω. (Παύση) Και λίγη ποίηση. (Παύση) Το βράδυ που προσκάλεσες... (Παύση. Διορθώνει) Το βράδυ που ΑΠΟΖΗΤΗΣΕΣ, κοίτα πώς φτάνει... (Παύση. Διορθώνει) Κοίτα πώς ΠΕΦΤΕΙ τώρα. (Ξαναλέει όλο τον στίχο, τραγουδιστά) Το βράδυ που αποζήτησες, κοίτα πώς πέφτει τώρα. (Παύση) Ωραίο αυτό. (Παύση) Έπειτα; (Παύση) Στιγμές άδειες, και τώρα και πάντα, να όμως που αθροίζονται, ο λογαριασμός κλείνει, η ιστορία τελειώνει. (Παύση. Τόνος αφηγητή) Αν μπορούσε να κρα-

τήσει το μικρό μαζί του... (Παύση) Ήταν η ευκαιρία που περίμενα. (Παύση) Δεν θέλετε να το αφήσετε μόνο του; Θέλετε να μεγαλώσει ενόσω εσείς θα μικραίνετε; (Παύση) Να σας γλυκαίνει τις χίλιες μύριες ύστατες στιγμές; (Παύση) Αυτό δε νιώθει από τέτοια, άλλο δεν ξέρει από την πείνα, το κρύο και στο τέρμα τον θάνατο. Αλλά εσείς! Εσείς θα πρέπει τώρα πα να μάθετε τι λογής πράμα είναι η γη. (Παύση) Α, τον έθεσα ενώπιον των ευθυνών του! (Παύση) Ε, λοιπόν, να 'μαστε, έφτασα, αρκεί. (Σηκώνει τη σφουρίχτρα, διστάζει την παρατάει. (Παύση) Ναι, σ' αλήθεια! (Σφουρίζει. Παύση. Δυνατότερα. Παύση) Πάει καλά. (Παύση) Πατέρα! (Παύση. Δυνατότερα) Πατέρα! (Παύση) Πάει καλά. (Παύση) Όπου να 'ναι φτάνουμε. (Παύση) Και για να τελειώνουμε; (Παύση) Πέταμα. (Πετάει τον σκύλο. Βγάζει απ' το στόμα τη σφουρίχτρα) Να! (Πετάει τη σφουρίχτρα. Παύση. Οσμίζεται τον αέρα. Χαμηλόφωνα) Κλοβ! (Παύση) Κλοβ! (Μακρά παύση) Όχι; Πάει καλά. (Βγάζει το μαντίλι) ...as παίξουμε έτσι... (Ξεδιπλώνει) ...Κι ούτε λέξη πα... (τελειώνει το δίπλωμα) ...ούτε λέξη. (Κρατάει το μαντίλι ανοιγμένο μπροστά του με τα χέρια τεντωμένα) Κουρελάκι! (Παύση) Εσένα - σε κρατώ. (Παύση. Πλησιάζει το μαντίλι στο πρόσωπό του) ΑΥΛΑΙΑ (σελ. 62-65)